

Dèwà Sɛ Pôl Kɔɛ Lè Bwum Yesù Kristò Bye Rôm

Mè hwæsi

1 ¹Mùn Pôl nɛ ta dèwà ton sɛ kɔi. Mùn nɛ cikpu' fya' Yesù Kristò. Mvènnswàb bæn mùn lè mùn bɛ ci-ntwum nyon. À pàè' mun nyinnim ðwùlu, bǎ mùn sannzi ðwum Ntwum Lwen yon. ²Dyě nɛ Ntwum Lwen màzwùm kwan kan. Mvènnswàb ciɛ ñkàli yon ñdikà' ñwê. À ciɛ mè ci-nlɛli kɛ ñwum yon nun kɔ' yon kɛ dèwà shon nun kwan ti làbbi. ³Ntwum Lwen màzwùm yi kɛ nywi Mwen nyon Yesù Kristò nɛ ðyi Nyeli nye'. Kɛ mfyòn yɛ nun fyònne mwum ñgyɔ' wan, à bɛ kɛ mvu ðwum mvèn Dàvíd nun, ⁴son, kɛ pa' tòn she nun bɛ tòn mbyî cɛ Mvènnswàb, à bɛ mwen nsanmi nyon. Sɛ fɔsi kwan seansean lɛ à ni Mwen Mvènnswàb, kwan sɛ Mvènnswàb yimnze nun kɛ ywi nun. ⁵Yesù Kristò nɛ mwù swum sɛ ciɛ Mvènnswàb ñgǎnni mùn kɛ nyæn yɛ nun yænne mùn lè ci-ntwum nyon. À cí li, bǎ ðwum bye ða mè Yudà tɛ' ku' zwùm lè nun, bɛ mwumnzi nun. Li nɛ bɛ yɛ jin Yesù Kristò twuli. ⁶Byin bɛ Rôm bi, byin bi tì ku' kɛ læm ðwum màzwùm nun. Byin bɛ Mvènnswàb loàn lɛ byin bɛ ðwum Yesù Kristò.

⁷Mùn kɔi dèwà sɛ lè byin hwæn bɛ Mvènnswàb yili, bɛ nun loàn lɛ byin bɛ ðwum byon. Cɛ nye' Mvènnswàb bon lè Nyeli nye' Yesù Kristò ñgǎnni byin, bɛ fɛ byin fɔa.

Ñyili yɛ Pôl bɛ yili nun kɛn ðwum Yesù bye Rôm bǎti

⁸Swum zimbyi' sɛ mùn yili lɛ mùn she byin, à si lɛ mùn tǎ Mvènnswàb osòkò' yili fya' Yesù Kristò kɛ ntwi' yin, byin hwæn, kɛ nywi ntɛ' zwum yɛ byin ta tɛ' lè nun. Ntɛ' zwum yin ta ywùm yi cìci hwæn. ⁹Beshe mun pɔka' ðin, Mvènnswàb ni shitákùwù shêm, nun nɛ mùn tǎ she shon cí lè ñlim fɔ', kɛ nshě Ntwum Lwen yɛ mùn tǎ she kɛ nywi mwen nyon nun. À limmi lɛ mùn tǎ ka byin limnzi. ¹⁰Kwan mɛan hwæn yɛ mùn tǎ nun keli, mùn tǎ nun cibbi lɛ beshe nun yɛn lɛ à si lwen, à ci lɛ mùn kiin byin bǎti ðyɛ kǎmmi she nun. ¹¹Ntwi' ñlim yɛm ta su' ðyi lɛ

mùn kiin byin yenni, bǎ mun ben byin lè ñkimmɔ' ndɔ' ye wai fya' Mpùn Nsanmi, ñkimmɔ' ndɔ' ye woli ye kimnzi byin ke tòn shin nun. ¹²Se lan li, mùn yili ti ku' le mùn ben nyinnim shin nun lè bwi' tetèni bwùlu zwùm, bwi' hwæn. Mùn yě ñtètì zwum cinni kwan se mùn yě be lè mùn yennâ mbòki ne byin ta zwùm tɛli lè Mvènnswæb, byin cinni ti ku' ñtètì zwum, kwan se a ye be lè byin ta ku' mbòki ntè' zwum yém yenni.

¹³Mè ñgyinni byém, mùn yili le byin limmi le mùn sùkeá ñkín mbàti yin kàmmi mèan han, wě tà she a kinmè bèn dýé ke kàmmi she nun se. Mùn yili lwen le she shém kwannzi mwù ke cì shin, mbòki ne se kwannzâ mwù ke cìci mē kyìn bwum ndɔ' nyě mbyî. ¹⁴Ntwi' se à si mùn nywi dólè' le mùn ken ke cìci yi pa' bwum hwæn, bye me' sanmâ, bon lè bye ke njimmi nun, mùn kòndi kěn cě bye limmi dèwà lè bye cǐ kife' swùkwulwù. ¹⁵Li ne ci, ñlim ta mun dýi le mùn kiin ku' lè Ntwum Lwen ke cì shin, byin be lan Rôm.

Ñkimmɔ' ye Ntwum Lwen cinni

¹⁶Mwù tà ka mun tuntun nlim lè ñshě Ntwum Lwen. ñkimmɔ' Mvènnswæb yi ke Ntwum Lwen ye mùn tǎ shè ye nun. Ntwi' se yon ye mbyi ne nun tǎ fyi lè nun swæti bwum bye ta ñlim dýili nywi yon hwæn, ñdunmi yi ke nywi mē Yudà, a ken bèn ke bye ba mè Yudà nun hwæn. ¹⁷Ntwi' se ke nywi Ntwum Lwen màzwùm ye, bwi' ta ywɔti mbòki ne Mvènnswæb tà bwum fyòsi sanmi ke swi' shon. Ke mfyòsi sanmi màzwùm nun, shi be ñtè' ye be ta zwùm tɛli lè nun Mvènnswæb, mbyi ndɔ' bǎ mbyî. A si wě tà she be kɔ' ke dèwǎ Mvènnswæb nun, she be le' le: «Mwum ne Mvènnswæb fyòsǎ sanmi ke swi' shon ke nyě ntè' zwum ye nun tè' lè nun, nun ne cinni ñzison dɔ̀wùmdwùm.»

Wen ne hwæn ni ci-ncǐ byebbi?

¹⁸Ti lè bwum bye ta mè le' mbyibbɔa cikea, ñlim ta Mvènnswæb nyeni lè bon, ñdikà' ke dɛb ke cǐ tòn shon, ke ntwi' ncikà' me le' màzwùm, à tà tǐ kòndi nyeni lè she be tà ka nun mwumnzi nun. À yě bon vènè' yennzi ntwi' byebbi ne bon ta cì ni, byebbi màzwùm tǎ bwùlu mbyi dɔ̀wɔa, mbyi nyě be woli be limmi lɛ̀nkàm nywi Mvènnswæb nlim. ¹⁹Mvènnswæb tà ka nyeni lè bon dín, à si ntwi' be bwuli kan mwum ne be lon le Mvènnswæb. Mvènnswæb nun ne' liseá bon ywum ye dýi nywi yon ne', son, be yili kan be ywɔ'. ²⁰Ñdikà' ne Mvènnswæb fɔe ñgyò' wan, kwo fe' she bwum wòli kan be yen nun lè ze' si, be woli be limmi pa' tòn shon ke me she ne nun cii nun. Be woli be limmi le ñkimmɔ' yon tà ka mlò', be konndi tǐ ku' limmi le nun ne Mvènnswæb, nun kyishon. Li, bwum wòli kan be she le bon bi njimmi nun. ²¹Kwo fe' she be limmi le mwum ndɔ' ni kwe nyě dýi Mvènnswæb, be tà ka nun twuli, shiki be yili ku' nun osòkò', wě tà she se yili le be ci lè nun. Mè mbàkà' nyan tǎ fyòn kèn ke me le'

mpwɪnpwɪn nun, mɛ mwù ŋgwànngea nyan ti òlwinnɔa lè mè le' nyènye, bɛ limmi kan tì swum she ðyi swum lwɛn. ²²Be ta shè lè mè ŋwum nyan le bon bi cinni mè mwù, son, bɛ ti yì ðyimi. ²³Be ðonnzà òtwu Mvènnswàb nɛ ðwùmðwùm, bɛ ðunmi ywum fòkea twuli. Ywum fòkea màzwùm ta ðwum ŋgyɔ' wan gwili, ðwum bɛ ye ywi nywɔ' ndɔ', ye gwili tì ku' mè nyì, mè nyàm, lè ywum ye ta wàli ŋgyɔ' hwæn.

²⁴Son sɛ ci ku', Mvènnswàb myì' bon fyà' lè mè le' mbyibbɔa nɛ mè nlim nyan tã yili, li, bɛ su' mè le' nyan nyě kwènnjin seansean cì lè ðwùlu. ²⁵Be yonnzà lɛŋkàm sɛ nywi Mvènnswàb lè mè mɔwè'. Ywum ye Mvènnswàb fɔ', yon ye bon ta twuli, bɛ mwumnzi yon, bɛ ðonzi ku' nun nɛ' Mvènnswàb nɛ fɔɛ ku' ywum màzwùm, nun nɛ sɛ cibbi le ðwum twuli nun kwan mɛan hwæn. **Àmèn.**

²⁶Son sɛ ci, Mvènnswàb myì' bon fyà' lè ywum kwènnjin ye mè nlim nyan tã su' ðyi le bɛ ci. Mè yib ðyan ðonnzà wě tã she Mvènnswàb fɔɛ, bɛ ti hwæn tòn bɛ lè ðwùlu mè yib. ²⁷Mbanmbɔ' màzwùm, mè ðwɛb ðonnzà òlon mɛ yib, òlim ti bon su' ðyi bɛ lè ðwùlu mè ðwɛb. She mè ðwɛb ta ywum kwènnjin cì lè ðwùlu mè ðwɛb li, vènɛ' shan she sɛ yili le bon yɛn, son sɛ she bon ti yɛn si.

²⁸Mbòkì nɛ bon yile kǎn bon twe' Mvènnswàb lè swum ŋkàmŋkàm, son sɛ ci Mvènnswàb myì' bon fyà' le mè le' mbyibbɔa nɛ mè mɔkà' nyan ta ðyi nlim, bǎ bon ci swum sɛ bɛ ciè kǎn. ²⁹Mè le' mbyibbɔa hwæn pyià bon ŋka' nywi. Swùnni si shan, lè òlim ŋàli nun, bɛ ti ŋgànnɔi seansean, bɛ ta ðwum wukea, bɛ klwikà' mè le', bɛ cinni yì bɛb byibbɔa, bɛ konndi ðɛɔ' zwem mè ci-ŋge'. Be ta yì ðòbo kènnzi, ³⁰lè bɛ ta ðwùlu mè le' mbyibbɔa shèkea kɛ nywi cì bye fɔ' ndɔ'. À bi mè ci-byinnzi Mvènnswàb, bɛ ta ðwùlu mbyulea, bɛ shela' tì nywi, bɛ ta mè mbyi ncì byebbi bye nywàb kwannzi, bɛ ŋga' mè ŋwum ðwum bye ye bon. ³¹Mè mwù nyan ti ŋgwànngea, bɛ tã ka le' she bon ta kwannzi ŋwum lwinnzi, mè nlim nyan ni òtwènnɔea lè ðwùlu, bɛ cinni kan tì kwènnzi nlim she bɛ lwuni bon lè lwikwæn. ³²Be ðwuli kan ku' le ywum màzwùm yi ywum ye lwuà Mvènnswàb tã ka yili. Bwum bɛ ta pa' mɛ le' màzwùm cìkea, bɛ toàn ŋgwòn lè ywi. Lè òlimmì màzwùm nun hwæn, bɛ ta kèn mbyì lè òcìkà' pa' ywum byibbɔa ton yi. À làn ma li, ntwi' sɛ bɛ konndɔ' tì ŋgwòn yili lè ðwùlu bye ta ku' cì wě bon.

MÈ CI-NCÌ BYEBBI BÀ MvÈNNswàb kwean fya'

2 ¹Yili wù bɛ fɛ' wen, wù nɛ tã su' ðwùlu wèsi, wù cinni kan kwèm nɛ yě wù kwannzi le' nun kɛ swi' Mvènnswàb. Ntwi' kwan sɛ wu tã su' ðwùlu cɛ lè mè ci-ncì byebbi, lè wù nɛ' hwæn, wù ni kɛ nlim, wù nɛ' nɛ wù tã òdwèn swì nywi. ²Bwi' hwæn, ðwi' limmi lwɛn le ðwum bɛ ta pa' mɛ le' màzwùm cì, Mvènnswàb tã bon vènɛ' yennzi wě tã she sɛ yili le bɛ yɛn. ³Ti wù nɛ' nɛ tã ðwùlu wèsi ni, wù bàka' le wù yě

Mvènnswæb kwean fya'? Lè wù ni ku' ndu' fò' nun lè bon? ⁴Kè shindo', wù tã Mvènnswæb njili ntwi' se à ni ci-kwènnzi nlim, à bε tì ci-mbæn nlim, à fyimnzi tì mè le'? Wù yen kan le Mvènnswæb tà wu lwen cí ke ηwò ye nun tà wu mbyi wò, lè wù ne kwebsi mbòki tòn nywù? ⁵Son, wù ni làn nywù mwù kimmi, wù yili kan wù kwebsi mbòki tòn nywù. Son se ci, wù swí wù ne' ñdwèn nywi. Kyitàè' Mvènnswæb ye wù pyí nywi, nywò' ne sean yě nun dwi' zwum. Nywò' màzwùm ne nun yě ηgyò' wan lannzi ke kyitàè' se nun tã lannzi ke mbyi nun. ⁶Nywò' màzwùm ne nun yě mwum hwæn dēbbi she nyon ne nun cìe fe. ⁷Bwum bye ta ñtwu kæbbi ke ηkè mwu ye bon ta kè ke ncí lwen nun, bε ta kæb lè Mvènnswæb yili bon ηgwòn, lè bon cinni tì ku' ñzison she d̀wùmd̀wùm, bon bε Mvènnswæb yě ñzison d̀wùmd̀wùm fe. ⁸Son, ti lè bwum bye ta ηwum Mvènnswæb fyinnzi, bε twub ñzæ' le' yon lè mè kwù, bε yê ku' mè le' mè mbwè', bon màzwùm bε Mvènnswæb yě vènè' yennzi. ⁹Bwum bye ta byebbi cí hwæn, vènè' ye bon yenni, ñlim byiti bon zwum, ñdunmi yi ke nywi me Yudà zwêm, a ken bèn nywi bwum bye ba mè Yudà. ¹⁰Son, ti lè bwum bye ta lwen cí, Mvènnswæb yě bon ñtwu fe, lè floa nyon nun, à kà yilo' tì bon ηgwòn zwêm. Mbanmbò' ku', se ye d̀unmi ke nywi me Yudà zwêm, se kà kèn bèn nywi bwum bye ba mè Yudà. ¹¹Ntwi' se Mvènnswæb tà ka ηkyiili kè ke nyinnim bwum nun.

¹²Bwum bye ba mè Yudà limmi kan mè lwuà bye Mòizè kœ, bε ta byebbi cìò' njimmi nun. Li, bε ye kèn mlò' d̀in, shìkì mè lwuà kyibli bon ke mwu. Ti lè mè Yudà, lwuà Mòizè ni bon nlim nun. Kwan se bon, bε ta byebbi cí, Mvènnswæb yě bon mè kàè' lannzi ke nywi lwuà màzwùm. ¹³Nywò' ye wù tã mè lwuà ywo lè mè ywi' d̀in, yon ye tà ka ci wù bε ñsanmi ke swi' Mvènnswæb. Son, ñd̀wonnzi lwuà màzwùm lè ñd̀u' nun, yon ye ta bwum sannzi ke swi' shon. ¹⁴Bwum bye ba mè Yudà, bε limmi kan mè lwuà me Yudà. Kwan se bon ta cí mbòki ne mè lwuà yili, mè mwù nyan ne' ne ta bon mbyi nlwen lisea. ¹⁵Mbòki màzwùm lisà' le mè lwuà bi bon me zwùm nun. Be ta ku' ci li lè mè mwù nyan. Mè mbàkà' ne tà ti bon bènmi mwu, kwan ndò' à tà bon lisea le à bi pyí, à kònndi tì bon lisea kwan ndò' le lwen ne bon ta cì. ¹⁶Ywum ye mùn shè byin hwæn yi, li ne ye bε nywò' ne Mvènnswæb yě bwum mè kàè' lannzi ke fya' Yesù Kristò. À yě ywum ye d̀yi gwùmnea ke me zwum bwum kwannzi pisean. Li ne Ñtwum Lwen ye mùn tã shè ta le'.

Ñkyibli ye mè Yudà ta kyibli ke me lwuà nun

¹⁷Wù ne mwum Yudà, wù tã kyibli ke me lwuà Mòizè nun, wù tã nywi shelea le wù limmi Mvènnswæb, ¹⁸wù limmi tì swum se Mvènnswæb yili le wù ci. Lwuà ne fe wu mbyi ηkè ηkyiila' ke nyinnim swum lwen lè swum byebbi. ¹⁹Wù tì ku', wù tã wù ne' tweli wè mwum ne cinni me', nyè wòli à kènnzi mè ci-bwubè, wù bε tì ku' wè ηwannì ke nyinnim bwum bε

ke njimmi nun. ²⁰Wù tǎ tì wù ne' tweli wě ci-nsannzi b̄wum me', wù ni wě ñlìsà' b̄wum bye kwùm yi' kife' zwum ke mbyi Mvènnswæb nun. Ke wù tǎ wù ne' tweli lè popò ci-nlimmi me lwuà, wù tǎ bàkà' le wù limmi ywum hwæn, wù limmi tì ku' swum se d̄yi leŋkæm. ²¹Ke à si li, wù ne tǎ b̄wum ywum lisea, yen se ci, wù tǎ ka wù ne' yon lisea tì ku'? Wù ne tǎ le' lè lwiqwæn le: «Ba wù yib nywi!», yen se ci le wù tǎ làn nywù nywi' yibbi nun? ²²Wù ne tǎ le' lè lwiqwæn le: «Ba wù ywi ñlà!», yen se wu tǎ làn nywù ñlà' ywi nun? Wù ne tǎ mè swæb f̄kea byinn̄ca, yen se wù tǎ tì kěn kæb ke me nye màzwùm nun? ²³Wù tǎ mwù twuli le wù limmi mè lwuà, kǎ lo wù tǎ nun gwànnzi nun, li wù tǎ jin Mvènnswæb gwànnzi. ²⁴À si wě tǎ she b̄e kɔ' ke d̄ewǎ Mvènnswæb nun, she b̄e le' le: «Bwùlu b̄wum ndɔ' ta jin Mvènnswæb gwànnzi ntwi' yin, mè Yudà.»

²⁵Byin, mè Yudà, byin ta ñdùn d̄un. A wu d̄wonnzi mè lwuà Mòîzè, ñd̄un ndùn màzwùm yi swum lwen. Son, kwo fe' she b̄e d̄unnzà wù ñdùn si, wu shì mè lwuà d̄wonnzi lè wù ni m̄banmbɔ' wě mwum ne b̄e d̄unnzi kife' ñdùn. ²⁶Beshe mwum nyě b̄e d̄unnzi kife' ñdùn tǎ mè lwuà d̄wonnzi zu', ke swi' Mvènnswæb, à bǎ wě b̄e d̄unnzà nun ñdùn? ²⁷Wù, mwum Yudà, lwuà ni wu nlim nun, b̄e d̄unnzà tì ma wù ñdùn, son, wù gwànnzà lwuà ni b̄e. Li, limmi lwen le b̄wum bye b̄e d̄unnzi kife' ñdùn, son, b̄e ta lwuà d̄wonnzi, b̄wum màzwùm, b̄e ye byin kwènnjin kě mwu ke swi' Mvènnswæb. ²⁸Mwum Yudà nyě ñkæmŋkæm ni yà nun? À bǎ nyě ta jin si swi' nywi wě plè. M̄banmbɔ' ku', ñd̄unnzi ndùn ye ñkæmŋkæm ba ye b̄e ta yen lè zè'. ²⁹Se fyon b̄e le mwum Yudà nyě ñkæmŋkæm ni nyě Mvènnswæb kwebsà ñlim. M̄banmbɔ' ku', ñd̄unnzi ndùn ye ñkæmŋkæm yi ye Mpùn Mvènnswæb tǎ cì ke nlim mwum nun, ye ba swum se kwain lwuà ne b̄e fe bon fya' nun. Mwum Yudà ñkæmŋkæm màzwùm, Mvènnswæb ne ta nun ñgwòn yili, ba kì b̄wum ñgyɔ' wan.

3 ¹Ke à si li, se ndɔ' ni kwe kwan se mwum ni mwum Yudà? Ñd̄unnzi ndùn ta kpa' lè swum ndɔ'? ²Se ni ma ñd̄wun mè fyà' hwæn. Lè ntwi' yen? Swum zwimbyi' si le mè Yudà b̄e Mvènnswæb sete ñzǎ' le' yon fe fya'. ³A b̄wi' d̄yi, b̄wi' she le byindɔ' bi ke nyinnim shan nun, b̄e d̄wonnzi kan ñzǎ' le' màzwùm, byin baka' le ke ntwi' màzwùm, Mvènnswæb yě tì ku' d̄yi, shìkì à lwinnzi ñzǎ' le' yon? ⁴Ban, se ba li. Kwo fe' she mwum ñgyɔ' wan ni ci-me mbwè', Mvènnswæb ni ci-leŋkæm. À si wě tǎ she b̄e kɔ' ke d̄ewǎ Mvènnswæb nun, she b̄e le' ke nywi yon nun le: «Wù, Mvènnswæb, se cibbi le wen ne hwæn limmi le wù ni ñlwinni ke nzǎ' le' ywù nun. A b̄e wila' fe' wù, wù yě kwan fyà' b̄lɔɔ'.»

⁵Shindɔ' byindɔ' ye d̄yi, b̄e she le byebbi ne b̄wi' ta cì tà lisà' le Mvènnswæb ni ñsanmi. B̄wi' ye yili fyònnzi le yen? B̄wi' ye shè le, kè a si li, Mvènnswæb bǎ ci-leŋkæm, ntwi' se à tà b̄wi' vènè' yennzi? Le' se mùn le' se, mùn tà son leli wě tǎ she b̄wum ta leli gba'. ⁶Se ba lɔ' li. Ntwi' se Mvènnswæb ni ci-leŋkæm. À shiè b̄e li, à d̄unmè le, à lannzi lan ñgyɔ' wan mè kà'?

⁷Kê shindo', byindo' ye ðyi, ɓe she le: «She ɓwi' bi mè ci-me mbwè' se, a ta ɓwùlu kpea lè ɓe limmi le Mvènnswàb ni làn nyon ci-ɓɛkàm. Son se ɓe ye nun twuli nun. Ke à si li, yen se ye ci mè kàè' ɓæn tì ɓwi' le ɓwi' bi mè ci-ncí ɓyebbi?» ⁸Byindo' ta shè le: «Bwi' ta shi ɓyebbi cí, ɓã lwen kwan ke nlim lè ntwi' yen?» Byindo' ta ɓe, ɓã ɓe gwannzi jin shêm, ɓe she le mùn tà ku' pa' le' màzwùm leli lè mùn ne'. A si lwen she Mvènnswàb yè ɓwum màzwùm vènè' yennzi.

Mwum ndo' ɓã ñsanmi ke swi' Mvènnswàb

⁹Son, ɓwi' mè Yuda, ɓwi' lan ɓwùlukwæn ɓwum ke swi' Mvènnswàb? Ayi ku'. Mùn sannzâ ɓyin mbyí le mè Yuda lè ɓwùlu ɓwum hwæn pæ', ɓyebbi ne ta ɓon twoti mbyí. ¹⁰À si wè tà she ɓe kò' ke ðewã Mvènnswàb nun, she ɓe le' le:

«Mwum nyè ñsanmi ke swi' Mvènnswàb, kwo mbò' ti ku' mbò', à ɓan.

¹¹Kwo mwum mbò' ndo' tà ka swum se ðyi ɓɛkàm ywo, nyè tà mbyi Mvènnswàb kæbbi, kwo mbò', à ɓãn.

¹²Bwum hwæn pæ' yonnzâ Mvènnswàb nyè, ɓe ɓwua ɓon hwæn pæ'. Kwo mwum ndo' tà ka swum se ðyi lwen cí.

¹³Mè ɓwum nyan ni wè mè mbyù' ɓye lwon. She ðimò' shan suku' she mpoka' ɓwum.

Ñzæ' le' ye ta ɓon kwean ke ɓwum yi wè ñzwònnzi nywun.

¹⁴Be ta ɓwum gennzi kwan mèan hwæn lè ñzæ' le' ye ɓe ta le'.

¹⁵Be ta ɓwum zwùnni nun.

¹⁶Cici hwæn pæ' se ɓe ta làn, ɓe ta ywum gwànnzi, ɓe yennzi tì ɓwum vènè'.

¹⁷Mbyi nyè ɓon ton fe lè ɓwùlu mè ywi' dɔ', ɓe limmi kan ɓon nun.

¹⁸Be ta ywum màzwùm cí li, shiki ɓe yi Mvènnswàb.»

¹⁹Bwi' limmi le ywum hwæn pæ' ye lwuà tà le' yi, à tà yon shè lè ɓwum ɓye Mvènnswàb fee lwuà màzwùm fya'. Li ne ci, mwum cinni kan tì ɓwum nleli. Mè kàè' Mvènnswàb ye wen ne hwæn ɓænni. ²⁰À si li ntwi' se mwum mbò' ndo' ɓa ɓe ñsanmi ke swi' Mvènnswàb ke ndwonnzi ye nun ðwonnzi lwuà. Lwuà tà suku' mwum lisea le à cià ɓyebbi.

Mfyòsi ye Mvènnswàb tà ɓwum fyòsi sanmi ke swi' shon

²¹Son jene, Mvènnswàb lisea ɓwum mbyi nyè ɓe woli ɓe fyi lè ɓe ɓe sanmi ke swi' shon. Mbyi màzwùm kwan kan ke lwuà nun. Be lè ɓe lelá son mbyí ke ðewã me lwuà nun, mè ci-nleli ke ɓwum Mvènnswàb nun konndi tì son leli. ²²Mbyi màzwùm ni le Mvènnswàb tà ɓwum fyòsi sanmi ke swi' shon lè ñtè' zwum ye ɓe ta tè' lè Yesù Kristò. À tà ka ɓkyiili ké ke nyinnim ɓwum nun, à tà son cí li ke nywi wen ne hwæn ne tà zwùm teli lè Yesù Kristò. ²³Ntwi' se ɓwum hwæn pæ' bi mè ci-ncí ɓyebbi.

Ìvènnswàb lè òtɔw yon nun hwæn kesâ nywi lè bon. ²⁴Son, Ìvènnswàb kwènnzâ ònim lè bon, à fyòsâ bon sanmi ke swi' shon nun òinòin, ke mfyil ye nun fyi Yesù Kristò, lè nyí ni kiin òwum kwannzi ke òyebbi nyan nun. ²⁵⁻²⁶Ìvènnswàb ci òe wu Yesù lè nyí ni ywi ntwi' òwum, lè mvàb yon ye ye swi yi, ye zusi bon òyebbi nyan. Ìvènnswàb fòe mbyi màzwùm li lè òwum òye ta zwùm teli lè Yesù Kristò. Kwan se òekà' mbyí, òyebbi ne òwum òe ciki, Ìvènnswàb òe ònim òænni, à twòsi kan nun. Son, ti kwan se ti jene se nun, à tã òwum lisea m̀òk̀ki ne nun tà bon fyòsi sanmi ke swi' shon. Nun, à yili òã nun ci ywum ye sanmi, à yili ti ku' òã nun fyòsi òwum òye ta zwùm teli lè Yesù Kristò sanmi ke swi' shon.

²⁷Ke à si li, òwi' cinni ti mbyi ne òwi' ye mwù twuli nun? Kwo m̀ò' òà tí. Lè ntwi' yen? Lè ntwi' se Ìvènnswàb fyòsâ òwi' sanmi ke swi' shon ke ntè' zwum ye òwi' te' lè Yesù Kristò. A òa lè ntwi' swum lwen ndò' se òwi' ta ci ke ndwonnzi ye òwi' ta mè lwuã Mòizè òwonnzi. ²⁸Òwi' limmi le Ìvènnswàb fyòsi òwum sanmi ke swi' shon lè ntwi' òe ta zwùm teli lè Yesù. A òa ntwi' òe ta mè lwuã Mòizè òwonnzi. ²⁹Ke òyin ta òàkà' le Ìvènnswàb suku' Ìvènnswàb mè Yudà, à òa ti ku' nyè òwum òyindo' mbyí? Ayi, à ni ti ku' Ìvènnswàb nyan. ³⁰Ntwi' se Ìvènnswàb ni suku' m̀ò', òò' òã mbyí. A mwum Yudà ne tè' zwùm lè Yesù Kristò, Ìvènnswàb yè nun fyòsi sanmi ke swi' shon. Kwo ma mwum ne òã mè Yudà, a nun tè' zwùm lè Yesù Kristò, Ìvènnswàb yè ti ku' nun fyòsi sanmi ke swi' shon. ³¹Ke nshè ye òwi' ta shè le Ìvènnswàb tã òwum fyòsi sanmi ke swi' shon ke ntè' zwum ye òe ta tè' lè Yesù Kristò, se lisa' le òwi' ta lwuà tweli lè swum òinòin? Ayi, se òa li. Òwi' ta fyòn mwù lwuà kwannzi.

M̀òk̀ki ne ke nywi Abràhãem

4 ¹Òwi' cèenì fe' m̀bibeà nye' Abràhãem. Yen se òwi' woli òwi' leli nywi yon? Yen se nun cinne fya' Mvènnswàb? ²A òé le Ìvènnswàb fyòsi nun òsanmi ke swi' shon ntwi' se à òe ywum lwukea cì, à wolè à twuli mwù. Son, à cinni kan swum ntwuli mwu ke swi' Mvènnswàb. ³À si wè tà she òe kò' ke òewã Mvènnswàb nun, she òe le' le: «Abràhãem tèle zwùm lè Ìvènnswàb, li ne ci, Ìvènnswàb fyòse nun òsanmi ke swi' shon.» ⁴Òwi' limmi le mwum ne tã she cì, òe ta nun she shon òèbbi. Swum se òe ta nun òèbbi, òe òèb kan nun son òin, shon se òi ku'. ⁵Son, òeshe mwum ndò' tã zwùm teli lè Ìvènnswàb, shiki à kyibli ke me she ne nun tã ci nun, Ìvènnswàb yè nun fyòsi òsanmi ke swi' shon. Ìvènnswàb cinni òkimmo' mfyòsi me ci-ncí òyebbi sanmi ke swi' shon. ⁶Mvèn Dàvid shèkà' ku' swum fò' mbyí. À lele ke nywi òwum òe Ìvènnswàb fyòsi sanmi ke swi' shon, shiki à twò' kwù ke me she nyan nun. Tòn lwen si lè òwum màzwùm. ⁷Dàvid le' le:

«Tòn lwen si lè òwum òye Ìvènnswàb swiã bon mvub nywi,

à zùsi bon byebbi nyan.

⁸ Tõn lwen si lè bwum màzwùm be Mvènnswæb tà ka byebbi nyan ðwonnzi.»

⁹ Tõn lwen màzwùm suku! lè bwum bye be ðunnzâ ñdùn? Se ba ku' bon lè bwum bye be ðunnzi kife' ñdùn? Bwi' ta lilò' le Mvènnswæb fyðse Abràhâm ñsanmi ke swi' shon, ntwi' se be lè Abràhâm tèlâ zwùm lè nun. ¹⁰ Le' màzwùm lannze yâ kwan? Kwan se be lè be ðunnzâ Abràhâm ñdùn nùn? Kè kwan se be lè be ðunnzi kife' nun? A seti kan be mbyí? Èn, se seti be zwimbyi'. ¹¹ Kwan lan be, be kà ðunnzi Abràhâm ñdùn. Nðunnzi ndùn màzwùm lisae le Mvènnswæb fyðsâ nun ñsanmi ke swi' shon, ntwi' ñtè' zwum ye nun tèle lè nun lè be ðunnzi kife' nun ñdùn. Swum màzwùm se ci Abràhâm ne ðyi jene wě bùba nyě bwum bye te' zwùm lè Mvènnswæb, shiki be ðunnzi bon ñdùn. Swum màzwùm se ci ti ku' Mvènnswæb tà bon fyðsi sanmi ke swi' shon, wě tà she nun fyðse ti ku' Abràhâm.

¹² Abràhâm ni ti ku' bùba bwum bye be ðunnzâ ñdùn, son, se su' kan yili le bwum màzwùm nywælâ ke nðunnzi ndùn ye be ðunnzi bon, se yili le be ðwon ti ku' mè kwù Abràhâm ke ntè' zwum ye nun tèle lè Mvènnswæb lè be ðunnzi kife' nun ñdùn.

Ñkàli ye Mvènnswæb ciè lè bwum bye ta zwùm tèli lè nun

¹³ A be kwan màzwùm, Mvènnswæb shè lè Abràhâm bon lè mvu bwum byon le nun kà fekà' bon ñgyò' wan. Mvènnswæb lele kãn li ntwi' se Abràhâm yie mè lwuà, son, à lele li ntwi' se Abràhâm tèle zwùm lè nun. Li, Mvènnswæb fyðsi nun ñsanmi ke swi' shon. ¹⁴ A suè le bwum bye ta mè lwuà yi, bon be ye swum se Mvènnswæb li le à yě bon fe cinni, kwan màzwùm, ñtè' zwum lè Mvènnswæb bê swum ðin. Le' fò' ku' lè swum se Mvènnswæb li le nun yě bwum fe, se bê wě swum ðin. ¹⁵ À si li ntwi' se ñlim Mvènnswæb ta nyeni lè bwum bye nun fe bon lwuà fya', ntwi' se be ta nun pyí. Son, mwum pweti kan à pyí lwuà ke cě lwuà bãn.

¹⁶ Swum se Mvènnswæb li le nun ywime fe, à li son li lè bwum bye te' zwùm lè nun. À ci son li lè nun fe byi swum màzwùm ðindin. À yili nun fe son lè mvu bwum Abràhâm bon hwæn pæ'. À su' kan son fe lè bwum bye ta zwùm tèli lè nun, be konndi mè lwuà yi, son, à fe ti ku' lè bye ta zwùm tèli lè nun, wě tà she Abràhâm tèle, ntwi' se nun ne ðyi bùba nye', bwi' hwæn pæ'. ¹⁷ À si wě tà she be kò' ke ðewã Mvènnswæb nun, she be le' le Mvènnswæb shè lè Abràhâm le: «Mùn kèâ wù wě ce ñkwìn bwum mèan.» Son se ci Abràhâm ni ce nye' ke swi' Mvènnswæb, ntwi' se à tèle zwùm lè nun. Nun màzwùm ne ta bwum ywi yimnzi, à sue le' ðin, ywum ye be kãn kwan ku'. ¹⁸ Son se ci Abràhâm be kèn mbyí lè ñtè' zwum yon. Kwo fe' she bwùlu be kãn fe' zwùm tèli lè Mvènnswæb le à yě swum se nun li cí, Abràhâm tèle zwùm lè nun. Li, Mvènnswæb lwinnzi ñzæ' le' yon. Abràhâm fyòn «ce ñkwìn bwum mèan» wě tà she Mvènnswæb

shèkà' nun le: «Mvu òwum byú ye òe mèan.»¹⁹ A òe kwan si lè Abràhâm ti kènni òwùm ndu'. À limmâ ti ku' le nun ni wòli kan tí kim nun ni ye òwen. À kònnò ti ku' limmi le mmyon Sarà ni kìm. Kwo fe' li, Abràhâm kònnò ti zwùm tèli lè Mvènnswàb, à cinni kan nywu me'.²⁰ À limmi lwen le à yè swum se Mvènnswàb shèe nun yenni, à òe kán Mvènnswàb tweli le ci-me mbwè'. Son, òtè' zwum ye nun tèle lè Mvènnswàb fyòn nun òlim kimnzi ke mbyi Mvènnswàb nun, à twuli Mvènnswàb mbyi.²¹ À limmi seansean le Mvènnswàb cinni òkimmò' ncí swum se nun shí le nun yè ci.²² Swum se ci Mvènnswàb fyòse Abràhâm sanmi ke swi' shon si òtè' zwum ye nun tèle lè nun.²³ Òkò' ye òe kò' ke òwà Mvènnswàb nun le Mvènnswàb fyòsi nun òsanmi ke swi' shon yi, ye su' kan nywi yon.²⁴ Òe kò' ti ku' yon lè ntwi' ye'. 'Bwi' òe ta zwùm tèli lè Mvènnswàb ne yimnze Nyeli nye' Yesù Kristò ke ywi nun, à yè ti ku' òwi' fyòsi sanmi ke swi' shon.²⁵ Yesù Kristò ni, nun ne Mvènnswàb donnze à ywi ke ntwi' byebbi nye'. 'Be nyè yi, à yimnzi nun òe ke ywi nun, òà nun cinni mbyi nyè nun yè òwi' fyòsi sanmi ke swi' shon.

Òdàli ye òwi' ta dàli ntwi' Mvènnswàb

5¹ Li, Mvènnswàb fyòsi òwi' sanmi ke swi' shon ntwi' ntè' zwum ye òwi' te' lè nun. Son se ci, òwi' ti jene òwum fò' lè nun ke nyè Nyeli nye' Yesù Kristò.² Nun ne woà òwi' mbyi ne cí Mvènnswàb fe òwi' swum lwen òin òin ke ntwi' òwi' ta zwùm tèli lè nun. Swum lwen she nun fe òwi' òin òin se òwi' ta yè, son se ta òwi' òdàli fe, ntwi' se òwi' ta zwùm tèli le òwi' ye òtwu Mvènnswàb sànnòe lè nun.³ Òdàli ye' su' kan kwe. A kònnò ti òe nyè màzwùm, ke me vènè' nye' nun, òwi' ta ti ku' dàli, ntwi' se òwi' limmi le vènè' ta ci òwi' òe mè ci-mbæn nlim.⁴ Kwan se òwi' ye òlim òæn ni li, kwùm ye òwi' yili zwum. Kwùm yime òwi' zwum li, òwi' ye zwùm tèli le Mvènnswàb yè le' shon lwinnzi.⁵ Òtè' zwum màzwùm òa òe ògyò' òin, ntwi' se Mvènnswàb lisea òwi' m̀òkò' ne nun yili òwi'. Òlisá' màzwùm, à ta òwi' yon lisea lè M̀pùn Nsanmi nyè nun fyii òwi'.

⁶ Swum se mùn le' si, à si le: Kwan se òe mbyi, òwi' cinne kán mbyi ne òwi' ye òwi' ne' swæti. Son, ke nyè kwan se Mvènnswàb fòsae nun, Yesù Kristò kien ywi ntwi' mè ci-ncí byebbi.⁷ A si kyibli cè mwum ndò' le nun yili ywi ke bàn lwikwæn ndò' nun, kwo fe' she nun tá kèn ke mbyi lwuà nun. A òe fe' kyibli, mwum ndò' wòli à yili ywi ke bàn lwikwæn ndò' nun, nyè ci-kwènnzi nlim.⁸ Son, ti lè Yesù Kristò, à ywie ke bàn she' nun, lè òwi' ke mè ci-ncí byebbi. Li ne Mvènnswàb ta òwi' lisea m̀òkò' nyili ye nun yili òwi'.⁹ Ke ywi ne Yesù ywi ntwi' ye', Mvènnswàb fyòsà òwi' sanmi ke swi' shon ke nyè mvæb ye Yesù swí li. Ke à si li, yi kpèm nyi ye Yesù yè shí ògim ye' òyi, lè kyitæ' Mvènnswàb lækò' òwi' òæn ni? ¹⁰ Ke ndwumni ye òwi' òe òwumni lè Mvènnswàb, à cià òwi' ti òe òwum fò' lè nun ke ywi ne mwèn nyon ywi ke bàn she' nun. Ke òwi' ti òwum fò' li, yi

kpèm nyi ye ðwi' ye shí swæ' ke nyè nyìmní ywi mwen nyon nun? ¹¹Son se su' kan ku'. Ñlim ta ðwi' lwukea lè Mvènnswæb ke mðwùkì ye Yesù Kristò ðwùkì ðwi' ñwum ðò' lè nun.

Le' she ke nywi Yesù ðon lè Adàm

¹²Mwù swum se ci ðyebbi ðun ñgyò' wan, à si ke ntwi' ðyebbi ne mwum ðbò' ndò' cìe. Jin mwum ðbò' màzwùm ðe le Adàm. Byebbi ne ci ywi ðèn ñgyò' wan. Li, ywi tã ðwum hwæn pæ' ðænni, ntwi' se wen ne hwæn ciã ðyebbi. ¹³Lè Mvènnswæb kà fi mè lwuà ke fya' Mòizè, ðe lè ðyebbi ti ke ñgyò' wan. Son, à si lènkàm le kwan se ðe lè lwuà ðèn kife', Mvènnswæb ðe kã ðyebbi ðwum twòsi. ¹⁴Son, kwo fe' li, ñdikà' ñwai kwan Adàm, se ken ðèn kwan Mòizè, ywi ðe ðwum hwæn pæ' ðænni. Kwo fe' she ðyebbi nyan ðe kã wè nyè Adàm ne fyinnze ñwum Mvènnswæb, ðe ðe ku' ywi nun.

Adàm ðe fyìnfyinnì mwum ðbò' ndò' ne ðe lè à ywimè ku' ðèn. ¹⁵Son, ñkyiìli yi ke nyinnim shan nun. Byebbi ne Adàm cìe kwemmi kan, kwo kwæ' le, lè swum lwen se Mvènnswæb tã ðwum fe ðìndìn. À si lènkàm le ðwum mèan ywià lè ntwi' ðyebbi ne mwum ðbò' ni cìe. Son, swum lwen se Mvènnswæb tã fe ðìndìn si twun, se lan ywum hwæn pæ'. À lisea ti ðwum mèan ñcì lwen yon ðìndìn ke nyè mwum ðbò', Yesù Kristò. ¹⁶Swum lwen se Mvènnswæb tã fe ðìndìn si cinni se, à làn ðyebbi ne mwum ðbò' ni cìe. Byebbi màzwùm cìe le mè kà' Mvènnswæb ðænnà ðwum. Son, ke mfe swum lwen se Mvènnswæb tã ðwum fe ðìndìn, kwo fe' she ðon ciã ðyebbi ñzwòzwò' si, à tà ðon fyòsi sanmi ke swi' shon, mè kà' ðyon ðæn kan tí ðon. ¹⁷À si lènkàm le mwum ðbò' cìe ðyebbi, li, ywi ðæn ðwum hwæn pæ' nyè yon. Son, mwum nyè ðbò' Yesù Kristò, nun, à cìe she she ðò'. Lè ntwi' yon, Mvènnswæb làmnzi ñcì lwen yon, à tã ðwum fyòsi sanmi ke swi' shon. Li, ðon ðe ye ñzison ðwùmdwùm cinni, ðe ðe wè mè mvèn.

¹⁸Li, ðwi' yen le ntwi' ðyebbi ne mwum ðbò' cìe, nun ne ci mè kà' ðæn ðwum hwæn pæ'. Mbanmbò' ku', lè mwum nyè ðbò' Yesù Kristò. Ke lwen nyè nun ðe cì nun, à pèlâ ðwum hwæn pæ' ke me kà' nun, à fe ti ku' ðon ñzison. ¹⁹A konndi ðe le ðwum hwæn pæ' ti mè ci-ncì ðyebbi ke nyè mwum ðbò' ne fyinnze ñwum Mvènnswæb. Mbanmbò' ku' lè mwum nyè ðbò', Yesù Kristò. Ntwi' à ywæ ñwum Mvènnswæb, Mvènnswæb yè ðwum mèan fyòsi sanmi ke swi' shon ke nyè yon.

²⁰Ti lè lwuà Mòizè, Mvènnswæb swonnze nun ke nyinnim ðwum, ðã ðyebbi ðwum yækì màn. Son, ke cè ðyebbi tã màn nun, kwènnzì nlim Mvènnswæb ta yækì màn mbyí nùn. ²¹Mbanmban ne ðyebbi ðe ðwum kènnzi mbyí ke mbyi ywi nun, mbanmbò' ku' kwènnzì nlim Mvènnswæb cinnà làn nyon ñkimmò' mfyòsi ye' sanmi ke swi' shon, a kennzi ti ðwi' ke mbyi nzison ðwùmdwùm nun, ke nyè Nyeli nye' Yesù Kristò.

6 ¹Li, ðwi' ye cièni le? 'Bwi' ye su' kèn mbyî lè ñci ðyebbi ðã kwènnzi nlim Mvènnswæb yækî màn nun? ²Ayi, se ða lɔ' li. Ke swi' ðyebbi, ðwi' ti wě ðwi' ywiâ nùn, ðyebbi cinni kan ti ðkimmɔ' nywi ye'. Ke à si li, ðwi' ye ci le ðwi' kà ðuðn ti ðe ñlim? ³Byin limmi lwen le ke njimnzi ye ðe jimnze ðwi', ðwi' ti ðæti lè Yesù Kristò, ðwi' hwæn pæ'. Byin limmi ti le ke njimnzi màzwùm, ðwi' ti ti ku' ðæti lè nun ke ywi nyon nun. ⁴Ke kwan si nun, ðe lè ðwi' ywiâ wě Yesù, ðe gwum ti ku' ðwi' wě nun, ðã Ce nye! Mvènnswæb yimnzi ti ku' ðwi' ywi nun wě tà she nun yimnze Yesù Kristò lè ðkimmɔ' yon ye lan ywum hwæn. Ke nyimnzi ye nun yimnzi ðwi' li, à yili le ðwi' cinni pa' tòn she nywæb.

⁵Li, ke ðwi' ði ðæti lè Yesù Kristò ke ywi ne ðwi' ywiâ wě nun, ðwi' ye ti ku' ðe ðæti lè nun ke nyimnzi ywi ye Mvènnswæb yě ðwi' yimnzi wě nun. ⁶'Bwi' limmèni seansean le kwan se Yesù ywie ke ðgæ' mè ðɔɔ' nun, pa' tòn she' se ðwi' ðe tòn mbyî, Mvènnswæb ywummɔe ku' son lè nun mban. À cie li lè nun kwebsi pa' tòn she' màzwùm ðgyimbo', ðwi' læki ti ðe ke kwù ðyebbi nji. ⁷Ntwi' se mwum ne ywiâ nywælâ ðyebbi. ⁸Ke ðwi' ywiâ lè Yesù Kristò mban, ðwi' limmèni le ðwi' ye tòènni ñzison lè nun mban. ⁹'Bwi' limmi ti ku' le ke nyimni ye Yesù Kristò yimne ywi, à lèân ywi, ywi wòli kan ti kim à ðæn nun. ¹⁰Ke ywi ne nun ywie nun, à kyilâ lè ðyebbi ðgyimbo'. Jene, ke nzison shon nun, tòn Mvènnswæb se nun tã tòn. ¹¹Swum fɔ' se lè ðyin ku'. Ceèni ðyin ne' le ðwum ðe ti yì ðwon ke swi' ðyebbi, ntwi' se ðyebbi cinni kan ti ðkimmɔ' nywi yin. 'Byin limmi ti ku' le tòn Mvènnswæb se ðyin ta tòn jene, ntwi' se ðyin ti ðæti lè Yesù Kristò.

¹²Ke à si li, ða ðyin yili ti le ðyebbi cinni ðkimmɔ' nywi yin, à ci le ðyin ðwon mè le' mbyibbo'a nyè ñlim nyin ta ðyi nlim. ¹³'Ba ðyin yili ti le ðyebbi cinni mbyi ke me nlim nyin nun, lè nun kennzi ðyin ke mbyi ñci ðyebbi nun. Fyòènni ðyin ne' fe lè Mvènnswæb wě ðwum ðye ywiâ, ðe yimni ti ywi. 'Byin fe ðyin ne' gwùm lè nun, ðã nun kennzi ðyin ke mbyi ñci lwen nun. ¹⁴'Byin ða tí ke kwù lwuà nji. Kwènnzi nlim Mvènnswæb se ta ðyin kènnzi jene. Ke à si li, ða ðyebbi ne ðwon ðyin mbyi.

'Bwi' ti jene mè son Mvènnswæb

¹⁵Shindo' mwum ndɔ' wòli à le' le: «She ðwi' ða tí ke kwù lwuà nji, son, ðwi' ti kwù kwènnzi nlim Mvènnswæb nji si, ðwi' woli ðwi' ken mbyî lè ñci ðyebbi?» Ayi, ðwi' wòli kan ðwi' ci li. ¹⁶'Be tà ka le' le wu ðe ðu' nun, lè wù ni son ðgèà? 'Beshe ðyebbi ne ðyi wě nyeli nywù, wù ni ku' son nyon, wù tòn ðgwòn lè ywi. Son, ðeshe Mvènnswæb ne ðyi nyeli nywù, wù ni ku' son nyon, à yě wù fyòsi ñsanmi ke swi' shon. ¹⁷'Byin ðe kân mbyî mè son ðyebbi? Son jene, ðyin yilâ lè ñlim fɔ' ywum ye ðe lisae ðyin. Li, ðwi' yilèni Mvènnswæb osòkò'. ¹⁸'Byin ða tí mè son ðyebbi, Mvènnswæb nywæsâ ðyin. 'Byin ti jene mè son ðyon, lè ðyin ci swum

se d'yi lwen ke me' yon. ¹⁹Mùn tà byin ywum màzwùm lisea ke ywum òwàlea nun, lè byin pwæti ywò', ntwi' se mè mwù nyin wò kife' lwen. Kwan se be mbyí, byin be byin ne' fe hwæn, mè kwù lè mwù nun wè mè son ke ncí byebbi nun, byin be fðsi byebbi cí lwen. Li, mbanmbò' ku', jene fèèni byin ne' hwæn, mè kwù lè mwù nun wè mè son Mvènnswæb, bǎ byin ci swum se d'yi lwen ke me' yon, pa' tòn shin be ti ku' sanmi.

²⁰Kwan se be lè byin ke mè son byebbi, ywum ye d'yi sanmea ke swi' Mvènnswæb be kǎn byin ònim lwukea. ²¹Yǎ se ne byin cinnà ke ywum byibbòa ye byin be ci mbyí nun, ye kwènnjin ta byin bænni lè yon jene? Ywum màzwùm ta suku' òwum ywi tèli nywi. ²²Son jene, Mvènnswæb nywàsà byin, byin ba tí mè son byebbi, byin fyoàn be mè son Mvènnswæb. Se ne byin kwannzà ke nlim, à ni le byin ti ke pa' tòn she sanmi nun ke swi' Mvènnswæb. Ke nyè ne yi, byin cinnà ti òzison òwùmòwùm. ²³A mwum ndò' ci byebbi, à yè ywi. Ywi ni wè òfbbi nyon. Son, swum lwen se Mvènnswæb fe òwum òfndin, à si òzison òwùmòwùm. À tà òwi' son fe ntwi' òwi' òi bæti lè Nyeli nye' Yesù Kristò.

Mbòkì nyè ke nywi òwum

7 ¹Mè ògyinni byèm, mùn tà leli lè byin be limmi mè lwuà. Byin òwuli le mè lwuà suku' òkimmò' cinni nywi mwum kwan se nun ke lè me'? ²Mùn yè mbòkì tweli ke nywi mlib nyè ke òwum nun. Kwan se ywon tà be, lè à ke lè me', ke swi' lwuà, mlib cinni kan mbyi nyè nun yè nun kwean bǎ nun she ti òdò' mbyí. Son, beshe ywon ywià, shilè ba tí le ba nun ni she ti òdweb nyè òin ndò'. ³A nun fyònni myí ndweb ndò' mbyi lè ywon ke lè me', ke swi' lwuà, à ywià òlà'. Son, a ywon ywi, à pweti à she òdweb ndò' be mwu zwò, be ba nun lon le ci-nywi òlà'. ⁴Mè ògyinni byèm, mbanmbò' ne ku' lè byin. Ke mbæti ye byin ti bæti lè Yesù Kristò nun, byin ti tòn jene swi' lwuà wè yi òwon, à cinni kan ti òkimmò' cí shin. Byin ti jene òwum Yesù Kristò, nun ne Mvènnswæb yimnzà ke ywi nun. À si li lè òwi' ci ywum ye d'yi lwukea ke me' Mvènnswæb. ⁵Kwan se be mbyí, òwi' be ywum ye mè nlim nye' yili cikea. Kwo fe' she lwuà tà shè le: «Ba wù ci shi», son se ònim ye' fyòn d'yi lè òcì màzwùm. Mè le' mbyibbòa màzwùm be òwi' mbyi òwon, à kènnzò' ti ku' òwi' ke mbyi ywi nun. ⁶Kwan se be mbyí, òwi' be wè mè son lwuà, jene òwi' ti wè yi òwon ke swi' shon, à cinni kan ti òkimmò' nywi ye'. Bwi' ti she Mvènnswæb cí jene ke mbyi nywæb nyè Mòpùn Nsanmi tà òwi' lisea nun, ba kì ti ke pwìn mbyi nyè be kòkà' ke lwuà nun.

Lwuà ne kwannzi byebbi pisean

⁷Shindò' mwum ndò' wòli à cibbi le: Lwuà ni swum byebbi? Ayi, se ba li. Shiè be lè lwuà, mùn limmè kan swum se be ta lon le òcì byebbi. Be shiè kò' ke lwuà nun le ba wù tæm ywum òwulu, mùn limmè le swum

byebbi se? ⁸Son, she mun limmâ lwuà màzwùm si, byebbi cinni mbyi nywi yêm nun, mûn dunmi ywum ðwulu timmea. Lwuà màzwùm shiè ðe, lè byebbi kyiblè kan mwum mwu. ⁹Kwan se ðe mbyî, lè mûn limmi kife' lwuà, ñlim ðe mûn ñgyò'. Son, ke nlimmî ye mûn limmâ swum se Mvènnswæb yili le ðwi' ci, ñjè ncí byebbi ti mûn kwènni nun, ¹⁰li, mûn ðwûâ. Lwuà ne Mvènnswæb fe lè à tònzi ðwum lwen, nun ne mûn fyõn yen le à tà mûn ywi tèli ke nywi. ¹¹Ke nlimmî ye mûn limmâ lwuà màzwùm, byebbi cinni mbyi ke nywi yêm, ñlim yêm poka' mûn, li, mûn pyî byebbi nun. Li, byebbi fyi ðe nyè lwuà màzwùm ðã nun wu mûn.

¹²Li, ðwi' yen le lwuà ða swum byebbi. À wai fya' Mvènnswæb, ñzæ' le' ye ke nlim hwæn yi lwinnea, le' byebbi ndò' ða nlim. ¹³Ke à si li, swum lwen màzwùm woli kim se ðe ti swum she ye mûn wu nun? Ayi, se ða li. 'Byebbi ne yækî mun wu, nun ne fyõn ðe mwû le'. À fyi ðe nyè lwuà lè nun wu mûn. Li, ðe limmî le byebbi suku' ðin le byebbi. Li ne ci, ke nyè lwuà, byebbi yækî nûn.

Byebbi tã mwum ywo ke tòn mwum wan shon nun

¹⁴Ñgyi ðan, ðwi' limmi le lwuà wai fya' Mvènnswæb. Ti lè mûn, mûn ni mwum ðinðin, mûn ti wè son ne byebbi hwinnâ nun. ¹⁵Mûn tà ka swum se mûn tã ci ywo. Mûn tà ka swum se mûn yili mûn ci cí, swum se mûn tã byinnò' le mûn ða son cí, son se mûn tã fyõn cí. ¹⁶A mun ci swum se mûn yili kan mûn ci, se lisa' le mûn yilâ le lwuà ni swum lwen. ¹⁷Kwan se mûn tã byebbi cí li, mûn ne' ne tà ka son yili. 'Byebbi ne mûn ke nywi, nun ne ta mun twòti le mûn ci son. ¹⁸Ntwi' se mûn limmi le swum lwen se mûn nywi, kwo fe' fò' se ðan. Mûn le' li ke tòn mwum wan shêm nun. Li, kwo fe' she ñlim yêm ta ðyi lè ñcí lwen si, ñkimmò' ncí yi ye shi mun. ¹⁹Mûn tà ka ywum lwukea ye mûn yili mûn ci cí. Ywum byibbo'a ye mûn byinnò' le mûn ða cí, yon ye mûn tã fyõn ci. ²⁰A mun ci swum se mûn byinnò' le mûn ða ci, se lisa' le mûn ne' ne tà ka son cí, byebbi ne mûn ke nywi, nun ne ta mun twòti le mûn ci son.

²¹Mûn kwèâ le kwan se mûn yili mûn ci lwen, ñjè ncí byebbi ne ta mun kwènni. ²²Ñlim ta mûn lwukea ñzwõnzwò' lè lwuà nyè Mvènnswæb fe, ²³son, mûn yen le lwuà nyè ðin ndò' ne mûn nywi, nyè tã wì ðwí lè nyè ñlim yêm yili ni. Lwuà nyè ðin màzwùm tà mun fyòsi lè son byebbi ne mûn ni ke nlim nun. ²⁴O, mûn suku' ðin le ci-vènè'. Tòn mwum wan shêm ta mûn kènnzi ke mbyi ywi nun. Wen ne ye mûn swæti ke nlim? ²⁵Mvènnswæb ne ye mûn swæti ke nyè Nyeli nye' Yesù Kristò. Ntwu ðe lè nun.

Li ne mûn tòn, ñlim yêm ta ðyi lè ñðwon lwuà Mvènnswæb, son, ke tòn mwum shêm nun, ñjè ncí byebbi ne ta mun su' kwènni.

8 ¹Li jene, ðwum ðye ti ðæti lè Yesù Kristò, mè kàè' ða tí ðon ðænni ndwi'. ²Ntwi' se ñkimmò' Mpùn Nsanmi ye ta ðwi' ñzison

ɲkæmɲkæm fe ke mbæti ye bwi' bi bæti lè Yesù Kristò. Yon ye nywæsâ mùn, mùn bà tí ke ɲkimmò' byebbi ɲi, lè ye ywi nun hwæn. ³Lwua Mòtèzè wòle kǎn kim, à fe bwum ñzison ntwi' se mwum, ke tòn mwum shon nun, à ni ɲwǒn ke ndwonnzi mè lwua nun. Son, swum se lwua wòle kan kim à cǐ, Mvènnswæb ciâ son. À yili son cǐ le? À fyii mwen nyon ɲgyɔ' wan nun lè nyí ni fyonní mwum wè bwi', à gwili ku' mè ci-ncí byebbi. À fyii nun le nyí ni ywi, li, à zusi bwi' byebbi nye'. Li, Mvènnswæb lisà' le à tá byebbi ne bwum ta cǐ byinnzi. ⁴À cǐe li, bǎ bwi' cinni mbyi nyè bwi' ye lwua lwinnzi lè ñdù' nun, bwi' be ta ka tí tòn jene ke mbyi mè mbàkà' mè nlim nye' nun, son, ke mbyi nyè Mpùn Nsanmi tà bwi' lisea. ⁵Ntwi' se bwum bye ta mbyi me mbàkà' me nlim nyan dwon, mè nlim nyan tà ku' su' dyi kwe. Ti lè bye ta mbyi nyè Mpùn Nsanmi tà bon lisea dwon, mè nlim nyan tà su' dyi ke mbyi Mpùn Nsanmi nun. ⁶A mwum kè mwù ke nywi ywum ye ñlim yon ta su' yili, à yè nun ne' ywi teli nywi. Son, a nun kè mwù ke nywi ywum ye Mpùn Nsanmi yili, à yè ñzison ɲkæmɲkæm cinni, lè floa Mvènnswæb nun. ⁷Mwum nyè tá suku' mwù ké ke ywum ye ta nun ne' ñlim lwukea, à ni ci-byinnzi Mvènnswæb. À tà ka lwua Mvènnswæb dwonni, shikì à cinni ɲkimmò' mmwumnzi lwua màzwùm. ⁸Mwum nyè tá suku' ywum ye ñlim nyon yili cǐ, mbyi nyè nun yè Mvènnswæb ñlim lwusi nun bǎn.

⁹Son, ti lè byin, byin tà ka tòn jene ke mbyi me mbàkà' mè nlim nyin nun. Byin ta fyǒn tòn ke mbyi nyè Mpùn Mvènnswæb nun, ntwi' se nun ni dunnea byin nywi. Mwum nyè cinni kan Mpùn ni nyè Yesù Kristò fyii bwi' ke nywi yon nun, à bǎ mwum Yesù Kristò. ¹⁰A Yesù Kristò be byin ke me nlim nyin nun, Mpùn nyon tà byin ñzison ɲkæmɲkæm fe, ke mfyɔsi ye Mvènnswæb fyɔsà byin sanmi ke swi' shon. À si li, kwo fe' she byin ywime ywi ntwi' se byin ciâ byebbi si. ¹¹Beshe Mpùn Mvènnswæb ne yimnze Yesù Kristò ke ywi nun ni byin ke me nlim nun, limmèni le Mvènnswæb mbò' màzwùm, nun ne ye ti ku' byin ñzison fe, kwo fe' she byin ye ywi nywò' ndò' si. À yè cǐ li lè ɲkimmò' Mpùn nyon nyè byin ke me nlim nun.

¹²Ke à si li, mè ɲgyinni byèm, a si bwi' nywi dòlè' le bwi' toènni ke ɲgyɔ' wan wè tà she Mpùn Nsanmi yili, ba kì ti wè tà she mè nlim nye' yili. ¹³À si li ntwi' se a byin suku' tòn ɲgyɔ' wan wè tà she mè nlim nyin yili, byin suku' ñin le bwum ywi. Son, a byin fe mbyi lè Mpùn Nsanmi le à kpa' byin le byin kesi nywi lè mè le' mbyibboa màzwùm ɲgyinmbò', kwan màzwùm byin ye ñzison she ɲkæmɲkæm cinni. ¹⁴Ntwi' se bwum hwæn pæ' bye Mpùn Mvènnswæb tá dýili mbyi nun li, be ti bwen Mvènnswæb. ¹⁵Mpùn màzwùm ne Mvènnswæb fe byin ni, à tà ka byin fyɔsi lè mè son, shikì à dunnzi ti byin yi be kè ke zwum, à tá fyǒn cǐ byin be bwen Mvènnswæb. À tà bwi' mbyi wò nyè bwi' pweti bwi' lon Mvènnswæb le Bùba! Ce nye! ¹⁶Mpùn Mvènnswæb màzwùm tà bwi'

lisea nywi le ðwi' bi ðwen Mvènnswàb, lɛŋkàem. ¹⁷Ke ðwi' bi ðwen byon li, ðwi' ye ku' ywum lwukea ye nun kě ðwi' ke ðeb yě. Bwi' ye ywum màzwùm cinni ku', ðwi' lè mè Yesù mban, ntwi' se ke ðwi' ta vènè' yenni wě tà she nun yenne, ðwi' ye ku' ñtwu Mvènnswàb yě, ðwi' lè bon mban, fya' Mvènnswàb.

Le' she ke nywi ntwu ye ðwi' ye yě fya' Mvènnswàb

¹⁸Mùn limmi lwen le vènè' she ðwi' ta yen jene, à si wě swum dindin. Se kwemmi kan ndwi' lè ñtwu ye Mvènnswàb yě ðwi' fe. ¹⁹Ywum ye Mvènnswàb fɔ' hwæn, ñlim yan ta dyi le be ye nywɔ' yenni, nyě Mvènnswàb yě ðwen byon kwannzi pisean, lè wen ne hwæn yen ñtwu ye nun feâ bon. ²⁰Ywum ye Mvènnswàb fɔ' ti jene wě ywum dindin. A ba lè ntwi' se yon ne' ywum màzwùm ye yili le ye be ywum dindin. À si lè ntwi' se Mvènnswàb ne pæ' fyà' lè yon. Kwo fe' li, ye ta zwùm tɛli lè swum ndɔ'. ²¹Swum màzwùm si le nywɔ' ndɔ' kà bènká' le Mvènnswàb yě ywum ye nun fɔe hwæn libbea. Ye ba tí be ke son nun, ye ba tí ðwu. Ye ywime be mgbonmgbon wě ðwen Mvènnswàb, pa' mgbonmgbon she lan ywum hwæn lè ñtwu. ²²Bwi' limmi seansean le a kiin bèn dýě, ywum ye Mvènnswàb fɔ' hwæn, nywi ta yon yu, wě mlíb nyě ye tã kwèn. ²³Ñyu nywi màzwùm su' kan ku' lè ywum ye ðin, a yen tí ku' ðwi' be Mvènnswàb setâ fe' ðunmi Mpùn nyon fe. Kwo fe' she nywi ta ðwi' yu, ðwi' ta zwùm tɛli le nywɔ' ndɔ' kà bènká' le Mvènnswàb yě ðwi' kě ke ntan ðwen byon nun, à kiin ðwi' libbea ke nyinnim vènè' she' nun. ²⁴Mvènnswàb swætâ ðwi', son, ðwi' yen kife' ywum hwæn pæ', ðwi' ta zwùm tɛli fya' le ðwi' kà yenká' yon. Kwan se ðwi' ti ywum ye ðwi' bi zwùm tɛli lè yon yenni lè ze', ðwi' tà ka tí tòn lè ñtè' zwum, ntwi' se ye ti ðwi' ke fya'. Mwum ndɔ' tà tí swum se nun fya' timmea nun? ²⁵Son, kwan se ðwi' ta zwùm tɛli lè swum se ðwi' yen kife', ðwi' ta fyim lè m̀b̀ò̀ǹg̀à' yi.

²⁶Mpùn Nsanmi kìn tí ku' ðwi' kpea, ðwi' bye wòn ke mbyi Mvènnswàb nun. Bwi' limmi kan ma ñkeli Mvènnswàb wě tà she se yili, son, Mpùn Nsanmi nun ne' tã ñwum le' ye' sannzi ke swi' Mvènnswàb, lè à tã Mvènnswàb swulea. Nswula' ye nun tà nun swulea li, a lan ma wě tà she ðwi' pweti ðwi' she. ²⁷Mvènnswàb limmi mè mbàkà' bwum ke zwum shan nun. Li, à limmi tí ku' swum se Mpùn Nsanmi tã b̀à̀k̀à', ntwi' se Mpùn Nsanmi tã ñwum le' bwum byon sannzi ke swi' shon wě tà she Mvènnswàb nun ne' yili.

²⁸Bwum bye ta Mvènnswàb yili, bye nun lon le be ci swum se nun yili, ðwi' limmi lwen le ywum hwæn pæ' ye ta bon cinni, Mvènnswàb tà yon yònnzi lè lwen. ²⁹Ntwi' se bwum bye Mvènnswàb sete yàn ñdikà' ñwè, à yilâ tí ku' le byi bi m̀b̀àǹm̀b̀ɔ' wě mwèn nyon, bã Yesù cinni mè ñgyinni bye nun tẽ' be mèn. ³⁰Kwan se Mvènnswàb kè bon kyi, à lon tí ku' bon

bã bε bε bwum byon, ă su' kan bon lon dindin, à yili bã nun fyosì bon sanmi ke swi' shon. 'Ba suku' lè ntwi' yi, à fe tí ku' bon òntu.

M̀bòkì nε M̀vènnswæb yili bwi'

³¹Ke à si li, yen se bwi' ye tì le'? She M̀vènnswæb ni fya' ye' si, mwum ndo' wòli à bε tì ci-byìnnzi nye'? Kwo mwum m̀bò' à bãn. ³²M̀vènnswæb tòn kãn lè mwɛn nyon ke, son, à fyil nun le nyí ni kiin ywi lè ntwi' ye', bwi' hwæn. Ke à si li, byin ta bákà' le à bà ku' bwi' ywum ndo' ye mbyí fe hwæn ke nyé Yesù? ³³Yà mwum nε ye bwum bye M̀vènnswæb yànnà swemma? Mwum m̀bò' bãn, ntwi' se M̀vènnswæb nun ne' nε le' le bε bε mè fyà' bloto'. ³⁴Mwum ndo' wòli à pyisi bon le'? Kwo mwum m̀bò' bãn. Ntwi' se Yesù Kristò nun ne' ywie ntwi' ye', a konndi bε le à yimná ywi, à ni jene òtòn ke fya' ji M̀vènnswæb. Nun ne ta bwi' ògim dyi ke swi' M̀vènnswæb. ³⁵Yà swum se pweti se ke òkyiilà' ke nyinnim she' lè òyili ye Yesù tà bwi' yili nun? Vènè' se woli? Kè mè le' nε lan bwi'? Kè shindo', òzæbsi ye bε ta bwi' zæbsi ke mbyi M̀vènnswæb nun? 'Bε òjè, lè nzæmnzæm, ye pweti? A sà' bèn bwi' nywi, kè ywi nε bæm bwi', ye pweti ye ke òkyiilà' ke nyinnim she' lè òyili Yesù? Ayi, ke nyinnim ywum màzwùm nun hwæn, swum ndo' ba kwe she woli se kænni Yesù le à yili bwi'. ³⁶À si wé tà she bε kò' ke d'ewá M̀vènnswæb nun, she bε le' le:

«Ke ntwi' bwi' bi bwum byú, bwi' ta ywi jæmmó' ke nganggwu mè nywò' mēan hwæn.

Ke me' bwum, bwi' bi wé mè pò' bye bε kenme ngun linndi nùn.»

³⁷Kwo fe' li, ke ywum ye ta bwi' cinni hwæn, bwi' ta yon lēan fōsi lwen lè òkimmò' ye ta wa' fya' mwum nε yili bwi'. ³⁸Ntwi' se m̀n limmi seansean le swum she woli se ke òkyiilà' ke nyinnim she' lè òyili ye Yesù tà bwi' yili nun, kwo fò', se ban. Kwo bwi' ywi fe' nùn, kè bwi' bε fe' lè me', lè le' fò' se. Mè cikpu' M̀vènnswæb lè ywum ye fò' ye cinni òkimmò' ke nlim d'eb hwæn, bε wòli kan kim, bε ci swum ndo', lè Yesù làkì bwi' yili. Ywum ye ta bwi' bènni nywi jene, lè ye ta kìn nun, ye wòli kan tí ku' kim, ye ci swum ndo'. ³⁹Kwo ywum ye nlim d'eb, kwo ye ngyo' nji wòli kan tí ku' kim, ye ci swum ndo'. Kwo swum fò' she M̀vènnswæb fō' wòli kan kim, se ci le M̀vènnswæb pæ' ònim yon ke nywi ye'. Nyili màzwùm, à lisa' bwi' yon ke fya' Nyeli nye' Yesù Kristò.

9 ¹Ke mbæti ye m̀n ni mbæti lè Yesù Kristò nun, le' se m̀n yé le' se, m̀n tà ka b̀wèli dìn, ntwi' se M̀pùn Nsanmi d'yià tí ku' ke me mbàkà' nyèm zwēm le à si li. ²⁻³Le' màzwùm si le m̀n ni lè òzwòn òzwònzwò', ònim ta m̀n kwènni kwan hwæn lè ntwi' òkwìn bwum byēm, mè Yudà. Bon bε mè ògyinni byēm, kwo yili M̀vènnswæb ke fe' mun, à kyiili m̀n lè mbyi Yesù Kristò bã nun swæti bon, m̀n wòli kan m̀n byinnò'. ⁴Bon bε mvu bwum Izràèl bε M̀vènnswæb yæn lè bε bε bwen byon, à lisa' bon m̀bòkì tòn ntwu nyon. Bon bε nun jine ògwòn lè bon. à fe bon mè lwaà byon, à lisa' bon

m̀bòkì ne ɓe ye nun keli, à cì tì bon ñkàli. ⁵Bwum màzwùm, à ɓi mvu ɓwum Abràhêm. Yesù Kristò, ke ye se ɓe ye nun ke kwæ' nywi mwum nun, à ni tì ke mvu ɓwum fò' lè bon. Nun Yesù ni M̀vènnswæb. Ywum hwæn yi nun me kwù nji. Bwi' twulèni nun kwan hwæn. **Àmèn.**

⁶Ke nzæ' le' ye m̀n le' yi nun, ɓyin ye làn nyin ywo je le m̀n le' le ñkàli M̀vènnswæb pyià ñgyò' òin. Ban, se ɓa li. M̀n tã le' li, ntwi' se ñkwìn ɓwum Izràêl hwæn làli kan ɓwum ɓe M̀vènnswæb yæn. ⁷A konndi ɓe, mvu ɓwum Abràhêm hwæn làli kan mvu ɓwum ñkàmñkæm yon. Ntwi' se M̀vènnswæb lele lè ɓwum Abràhêm le: «Shi ɓe mvu ɓwum ye Izà' yě kwannzi, m̀n kè kan mvu ɓwum ndò' mbyí ke ntan ywù nun.» ⁸Li, M̀vènnswæb yili lè nun le' le mvu ɓwum Abràhêm ɓe mèan. Son, ɓon hwæn ɓe làli kan ɓwum ɓe M̀vènnswæb yæn nun. Bwen ɓe ɓe ye wě tã she ñkàli M̀vènnswæb leli, ɓon ɓe ɓe ta su' twe' wě mvu ɓwum ñkàmñkæm. ⁹Ñzæ' le' ye M̀vènnswæb lele ke ñkàli nun lè Abràhêm ɓe le: «Ke kwan se m̀n kè nun, m̀n yě kìn ɓèn ɓe fe, Sarà ye mwèn ne ndwèb.»

¹⁰Se su' kan ke nywi Sarà, son, li ne ɓe tì ku' lè Rèbekà. Bwen fæ' ɓe mè ɔwèb ɓe nun yee, à yee ɓon lè Izà' nyě ku' ñdù' she'. ¹¹⁻¹²Son, lè à kà ye ɓon, ɓe lè M̀vènnswæb setà le' le: «Nyě mwesò' yě nyě mwumñkæm fyà' pli mwu.» M̀bòkì ne ñzæ' le' màzwùm ne sete kwan, ɓwi' limmi le ɓe lè ɓe cì kife' lwen ndò', shìki ɓe ci ku' ɓyebbi, ke ɓe lè ɓe kwan kife' ke zwum mon nyan nun. A ɓè lè ɓe yeà ɓon, shindo' ɓwi' she le à yæn nyě m̀bò' ntwi' nčí lwen yon. Son, M̀vènnswæb cie li ɓã nun lisà' le nun tã su' mè she nyon cí m̀bòkì ne nun yili. À tã mwum ndò' yænni nyinnim ɓwulu, à lwùmni ku' nun lè ñlon, ɓa le lwen ne mwum màzwùm tã cì ne nun yen. ¹³A si m̀banm̀bò' wě tã she ɓe kò' ke ɔwèwà M̀vènnswæb nun ke nywi ɓwen fæ' màzwùm. M̀vènnswæb le' kwe le:

«Ñlim yêm ɔyíà nywi Yàkòb, Esò kwan ku' m̀n ñlim nun.»

¹⁴Bwi' woli ɓwi' lin kænni ni ɔyě lè yen? Le M̀vènnswæb ɓe ɔyě ci-me le' nyènye kì? Bwi' yen le ñgwà' yon yi ɓa nywi M̀vènnswæb. ¹⁵Ntwi' se ɓwi' yen ke ɔwèwà shon nun le à kònndi tì le' cici ndò' lè Mòizè le: «M̀n yě ñlim kwènnzi lè mwum ne ñlim yêm ta kwèn lè nun, m̀n cì lwen lè nyě m̀n yili mun ci lwen lè nun.» ¹⁶Li ne se lisa' ɓwi' le ywum ton yi hwæn, M̀vènnswæb tã ka yon cí ntwi' se mwum ne setà yili, shindo' ntwi' she ndò' se mwum tã cì. Se su' òin le M̀vènnswæb ne tã ñlim kwènnzi lè ɓwum. ¹⁷À si wě tã she ɓe kò' ke ɔwèwà M̀vènnswæb nun le M̀vènnswæb shèe lè **Fàràròn**, m̀vèn ne Èjìb le: «M̀n cie kãn ɓe ke wù m̀vèn òin, m̀n cie ɓe ke wù m̀vèn ɓã wù cì ñkimmò' yêm kwalì, lè jin shêm konndi tì lu cici hwæn.» ¹⁸Li, ɓwi' limmã jene le M̀vènnswæb tã lwen nyon cí lè mwum ne nun yili à kwènnzi ñlim lè nun, à cì mwù kim mwum ne nun yili le nyí ni ɓe mwù kimmi.

M̀vènnswæb ni wě mwum ne tã kòn ɓwemmi

¹⁹Ke nzæ' le' ye m̀n le' ye nun, mwum ndò' yě ɔyì, à cibbi le: «Ke wu lème lwen li, ti M̀vènnswæb tã ti ɓwum shelea lè le' ntwi' yen? Wen ne

woli à cì ku' swum se Mvènnswàb yili kan?» ²⁰Ti wù, mwum ne tã su' Mvènnswàb wèsi ni, wen ne ku' wù? Yã cìci se wu ywã le kòn ta ci-mbwem cibbi le: «Nyeli nyèm, yen se ci wù bwem mùn li?» ²¹Wù limmi kan le ci-mbwem kòn cinni mbyi ke nywi fyòn lè mbwem ywum mbòkì ne nun yili? Lè ñkwìn fyon fò', à wòli à bwem kòn she be ta ywum ñkàmñkàm cì nun. Lè làn mbò', à bwem tì ku' she bwælea ndò' nun.

²²Beshe Mvènnswàb le' jene le nun yě nun cì wě ci-mbwem kòn, wù cinni swum pàeli ndò' nlim? Mvènnswàb yili le bwum limmi le ñlim byebbà nun zwum, byi limmi tì le nun cinni ñkimmò'. Kwo fe' she nun be lè ñlim byebbi si, à fyimnzi tòn bwum bye byebbi nun ñlim, bye se yile le à bwusì bon hwæn. ²³À donnzi li, bã nun lisà' bwum ñtwu yon ye cinni kan mmlòkà' ke nywi ye', bwi' be bwum bye nun kwènnzà ñlim lè bwi'. Bwi' be bwum bye nun setà fòsi lè bwum bye yě ñtwu yon cinni. ²⁴Bwi' be nun lon le bwi' be bwum byon. 'Byindò' ke nyinnim she' nun, à loen bon ke nyinnim me Yuda, à lon tì ku' byindò' ke nyinnim pa' bwum byindò' bye mbyí. ²⁵À si wě tã she nun le' ke dèwà se Òzè, ci-nleli ke ñwum yon nun kò'. À le' kwe le:

«Bwum bye be kã ñkwìn bwum byèm nun, mùn yě bon kě ke læm bwum byèm nun.

À konndì be, pa' bwum bye mùn be kã yili, bon be mùn yě lon jene le bwum bye mùn nlim nun.

²⁶Ke lwùmmò' fò' se mùn shèe lè bon le: “Byin ba ñkwìn bwum byèm”, ke lwùmmò' màzwùm se mùn yě kònndi le' be le: “Byin bi bwen byèm, mùn, nyě Mvènnswàb d̀wùmd̀wùm”.

²⁷Ti lè lan Izràèl, Èzai, ci-nleli ke ñwum Mvènnswàb nun ndò', kuen bon mwu le:

«Yili bwen Izràèl man fe' wě kye' ye du' ndwun, ñgwùkwù ye Mvènnswàb ye swæ' ye su' kwæ' le.»

²⁸Nyeli nye' Mvènnswàb bã nùnù' cì fe ñgyò' wan, kwan se nun yě kìn ñzè' le' yon lwinnzi. Swum se ywime nzwon, à shì yìndi, kwo fò' se ba be. ²⁹Èzai mbò' ni kònndi tì lo' le' le:

«Nyeli nye' Mvènnswàb ne cinni mè ñkimmò' hwæn shiè bwi' mvu bwum ndò' donnzi,

se kien bèn d̀yè lè bwi' kwumnà wě lan Sòdòm, swum fò', bwi' bê mgbon fò' nun lè Gòmòr.»

Ñtwum Lwen ta tì ku' mè Yuda yenni

³⁰A be li, ñzè' le' ne bwi' woli bwi' pæ', à ni yà nun? Ñzè' le' màzwùm bà mbyí, à ni le mè kyìn bwum bye be kã mbyi kèbbi le bon be sanmi ke swi' Mvènnswàb, Mvènnswàb fyòsà bon, be ti sanmea ke swi' shon, ntwi' ntè' zwum ye be te' lè nun. ³¹Ti lè mè Yuda be be làn nyan kèbbi lè bon cinni lwaà ndò' nyě bon woli bon d̀wonnzi, li, be be sanmea ke

swi' Mvènnswæb lè mwù yan, bon màzwùm, be pyi mbyi nun, be kpeli kan mwù. ³²Mwù pyi shan mbyi nun ba din, be pyi ntwi' se be be kăn ñtè' zwum lè Mvènnswæb tweli lè swum se woli se fyòsi bon sanmi ke swi' shon. Be be fyòn bàkà' le mè she ne bon ta ci ne ye bon fyòsi sanmi ke swi' shon. Son se ci be ywæ' kwù ke ñgwò' ne tã ßwum mbà' swili nun. Ñgwò' màzwùm bà mbyî, à ni Yesù. ³³A si kɔa nywi yon ke dèwã Mvènnswæb nun le:

«Ywæ̀ni lwen, mùn kèe ñgwò' mpyisi ßwum ke nsòn ye be ta lon le **Sìon**.

Ñgwò' màzwùm ni swum nswili mba'.

Son, ti lè mwum ne ywime zwùm tèli lè nun, ñgwò' bà nun hwæti nywò' ndò'.»

10 ¹Mè ngyinni byêm, swum se ñlim yêm ta su' dyi nlim ke nywi ßwulu byêm me Yuda, a si le be yonni fya' Mvènnswæb bã à swæti bon. Mùn tà ka dýe lè ñcibbi ye li ke ñkeli ye mùn tã Mvènnswæb keli nun. ²Mùn wòli mùn shè ke nywi yan pisean le be yili lwen le be ðwon Mvènnswæb wè tã she se yili, son, be limmi kan mbòki ne be ye nun ðwon. ³Ke bon bi mè nshi-nlimmi ke mbyi ne Mvènnswæb tã ßwum fyòsi sanmi ke swi' shon nun, be ta ku' mbyi ndwon nyan yæli lè mwù yan ne'. Li, be kè kan mwù lè mbyi ne Mvènnswæb tã ßwum fyòsi sanmi ke swi' shon nun. ⁴Mùn le' li, ntwi' se ke mbèn ye Yesù Kristò kien bèn ñgyò' wan nun ye, à kpelâ mwù swum se lwuà yili nun ci. Li, bã ßwum be ye zwùm tèli lè nun, Mvènnswæb ce bon wè ßwum be ti sanmea.

Mwum hwæn ne tã zwùm tèli lè Yesù Kristò, Mvènnswæb yè nun swæti

⁵Kwan se be mbyî, Mòizè kɔka' ke dèwã Mvènnswæb nun ke nywi mbòki ne Mvènnswæb yè ßwum fyòsi sanmi ke swi' shon ke mbyi lwuà nun. À shèe le: «Mwum nyè tã lwuà ðwonnzi lè ñdù' nun ne wòli à cinni ñzison ñkæmñkæm ke ndwonnzi màzwùm.» ⁶Ti lè ñfyòsi ye Mvènnswæb tã mwum fyòsi sanmi ke swi' shon nun ntwi' se nun tã zwùm tèli lè nun, mbyi màzwùm ni kyi. Ke nywi mbyi màzwùm nun, à si dèwã Mvènnswæb nun kɔa le: “Ba wù cibbi zwumzwum le: “Wen ne woli à kèn ke ðeb?” » Ñcibbi màzwùm lisa' le wù cibbi le wen ne ye kèn **Kristò**, mwum ne Mvènnswæb fyii tweli, bã nyî ni kyili fe? ⁷Ba wù cibbi ku' le: «Wen ne woli à kyili ñgyò' ñji cè ßwum ywi?» Wu cibbi li lè wù cibbi le wen ne ywime kèn **Kristò** kwannzi ñgyò' ñji, cè ßwum ywi? ⁸Ke à si li, yà swum se dèwã Mvènnswæb lèli ke nywi me ncibbi màzwùm? Se le' le: «Le' Mvènnswæb si kwan hwæn ke ke swù, à si wù ke kwæ' ñwum, se konndi wù be kwan hwæn ke nlim nun.» Le' màzwùm ba mbyî, à si le' se ßwi' ta sannzi lè mwum hwæn le à te' zwùm lè Yesù Kristò. ⁹Beshe wu dýi swi' ßwum, wù le' lè ñwum ywù le Yesù Kristò ni Nyeli nywù, wù kònndi twe' nlim ywù nun lè leñkæm le Mvènnswæb yimnzâ nun ke ywi

nun, lè M̀vènnswàèb yě wù swàti. ¹⁰Ntwi' òtwè' le' màzwùm ke nlim nun lè lèḡkàm, kònddì lè òfyi swi' òwum, wù le' lè ḡwum ywù le Kristò ni Nyeli nywù, yon ye ta cì M̀vènnswàèb swàti wù, à fyòsi wù sanmi ke swi' shon. ¹¹Be le' kan ke dèwǎ M̀vènnswàèb nun le: «Mwum hwæn ne ywìme zwùm t̀lè lè Yesù, Yesù bà nun hwæti nywǎ' ndǎ?» ¹²Li, ke nyinnim me Yudà bon lè mè kyìn òwum, ḡkyìlli ndǎ' ban, ke Nyeli m̀bǎ' ne bon cinni bon hwæn. Nun ne ta cì lè mwum hwæn ne tà nun m̀kpa' cibbi ò' ke lwen nun.

¹³À si wě tà she òe kǎ' ke dèwǎ M̀vènnswàèb nun, she òe le' le: «Mwum hwæn ne tǎ m̀kpa' cibbi lè Nyeli nye', Nyeli nye' yě nun swàti.»

¹⁴Son, òe ye ḡwum ncibbi m̀kpa' lè Yesù cinni fen òeshe bon t̀è' kan bon zwùm lè nun? Se ye cì le, òe te' zwùm lè mwum ne bon ywǎ' kife' bon le' shon mbyì? Ti, òeshe ci-nshè ne yě bon le' màzwùm shě shi, òe ye cì le, òe kǎ ywǎ' son? ¹⁵A kònddì òe, òeshe òwum M̀vènnswàèb shi mè ci-ntwum fyi, se ye cì le, mè ci-ntwum òunmi le' màzwùm sannzi? Son, òeshe òe ta mè ci-ntwum fyi, a ye òe m̀banmbǎ' wě tà she òe kǎ' ke dèwǎ M̀vènnswàèb nun, she òe le' le: «Cèèni le fe' wě tà she òwum ta m̀bèn me ci-nshě Ntwum Lwen d̀ali.» ¹⁶Son, ke nyinnim òwum òye ta ywǎ' òi nun, òyindǎ' kè kan òzǎ' le' yan lè le' lèḡkàm. A si wě tà she Èzài, ci-nleli ke ḡwum M̀vènnswàèb nun lekà'. À shèe le: «Nyeli nyèm, yà mwum ne kèe òzǎ' le' ye òwi' òe shè lè le' ḡkàmḡkàm?» ¹⁷Li, òwi' yèn le òtè' zwum tà ka twàèb pèdìn, ye ta twàèbbi ke nywǎ' ye mwum tǎ Ntwum Lwen ywo nun. Ntwum Lwen màzwùm yi òzǎ' le' ye ke nywi Yesù Kristò.

¹⁸Son se ci mùn cibbi le mè Yudà ywǎe kǎn Ntwum Lwen màzwùm? Ban, òwum hwæn òi nlimmì nun seansean le òe ywǎe yon. Ntwi' se à si ke dèwǎ M̀vènnswàèb nun kǎa le:

«Mè ci-nshě Ntwum M̀vènnswàèb kenne ḡgyǎ' wan nun cici hwæn, a ken bèn me nzwǎsi ḡgyǎ' wan,

li, mwum hwæn ywǎe òzǎ' le' ye òe bon kwean ḡwum.»

¹⁹Mùn kònddì tì lǎ' òyin cibbi le mè Yudà ywǎe kǎn lile? Fyònnzi nzǎ' le' ne ni wě tà she Mòizè sete kǎ' le M̀vènnswàèb ni le' le:

«Byin òe ḡkwìn òwum òyèm, mùn yě cì òyin ci m̀bànni ke nywi me kyìn òwum òe òe wě òwum d̀indìn.

Ke ntwi' me kyìn òwum òi òe me' sanmi kife', mùn yě cì òlim òyeb òyin zwum.»

²⁰Èzài, ci-nleli ke ḡwum M̀vènnswàèb nun kònddì tì ma le' le M̀vènnswàèb ni le' le:

«Bwum òe òe kǎn mun kǎèbbi, bon òe ken mun cinni.

Mùn lisa' mùn ne' ke swi' òwum òye òe kǎn mun swum ndǎ' cibbi.»

²¹Son, a kiìn bèn nywi ḡkwìn òwum Izràèl, Èzài kà le' ku' le M̀vènnswàèb le' le:

«Ǹdikà' ḡwa' shikpon, a kiìn bèn kwàèbbi,

mè fyà' ghæti mun ke mbyi nun nænndi lè ìjkwìn ßwum byêm ße ti mwù kimmi lè mùn, ße fyinnzi ñwum yêm.»

Ñnzwonzi ye Mvènnswæb nzwonzi kan ñkwìn ßwum Izràêl

11 ¹Be li, ßwi' ye le' dyè le Mvènnswæb nzwonzi ñkwìn ßwum byon? Ban, ßwi' ken yen le ñgwemmi mbàkà' yon yi ba lè nun. Mùn ne' ne tã le' ñwum ne, mùn bà mwum Ìzràêl? Mùn kwan kan ke nyè Bènjâmên ne ke mvu ßwum Abràhêm nun? ²Mvènnswæb nzwonzi kan ñkwìn ßwum byon ße nun yænne ñdikà' ñwê. Ba byin ßwuli tî swum se ße kò' ke ðewã Mvènnswæb nun ke nywi Èlí, ke cìcì se nun ße fyon swi' Mvènnswæb ke jin ñkwìn ßwum Izràêl nun. ³Ke cìcì màzwùm se Èlí lele le: «Nyeli nyèm Mvènnswæb, ße wuâ mè ci-nléli ke ñwum ywù nun, ße ßota' mè kwì' bye ße ta wù sàtikà' fe nlim, mùn ne sume nzwon jene me kwù byú kyi, li, ße ta ti ma mun ðwonzi lè ße wu tì mùn.» ⁴Son, kwan se nun lele li, Mvènnswæb fyònnze nun le yen? À fyònnze nun le: «Wù ßã wù kyi, mùn pælâ ßwum ñkæm nshanmbì ke fya' yêm nun. Bwum màzwùm ßi ßwum ße swummi kan swi' nswæb yan Bâl.» ⁵Mùn wòli mùn shè byin le ke kwan se ßwi' ton jene nlim se, mbanmbò' ne tì ku' li. Ìjgwùkwù ßwum ndò' ye Mvènnswæb kwènnzã ñlim lè bon, à yæn bon ke nyinnim ñkwìn ßwum Izràêl nun, ke kwe. ⁶À yæn kan bon ntwi' se ße ta mè she nlukea cì. A ßê li, kwènnzì nlim Mvènnswæb ßê kån son ne' kwènnzì nlim.

⁷Bwi' woli ßwi' twe' sù le' ni lè yà swum? Bwi' woli ßwi' le' le ñkwìn ßwum Izràêl hwæn cinni kan swum se bon ße kæb. Son, ñjgwùkwù ßwum ye Mvènnswæb yæn ke nyinnim shan nun yon ye su' swum màzwùm cinni. Nðù' se nzwon ße ti mè nshi-mè ywi'. ⁸À si wè tã she ße kò' ke ðewã Mvènnswæb nun, she ße le' le:

«Mvènnswæb ciã ße pyi tànni ke me mbàkà' nyan nun.

À ciã mè me' nyan ti wè nyè ßwum bye ße ßwilâ me'.

À kònnði cì mè ywi' byan fyonnì wè bye ßwum ße tà ka tì ywòli.

Han a kiìn ßèn dyè, ße ke ñjimmì nun.»

⁹Mvèn Dàvíð kònnði tì ku' le' le:

«Mè nswòli yi ßè' yan hwæn fyonnì wè mè gòn ne yè bon bænni, ßã kwan se ße ye pyi, ße yen vènè'!

¹⁰Me' shimndà' bon mwu, ße lækì tì yenni.

Cì le mè ñkèà nyan su' tòn kwan hwæn ñhwetea lè mè vènè'!»

¹¹Son se mùn cibbi ti le, ke nswi mba' ye mbà' swi mè Yudà, ße pyi pyi she ñgyinmbò'? Mùn shè byin le ßan, se ba bon li. Son, ke ntwi' ncì byebbi ye bon ci, ßwum bye ba mè Yudà cinnâ ku' mbyi ne Mvènnswæb yè bon swæti nun. Mvènnswæb cì li lè mè Yudà ci mbànni lè bon. ¹²Byebbi ne mè Yudà cie, nun ne ciã ñgyò' wan hwæn cinni swum lwen se Mvènnswæb tã fe. A kònnði ße, nzæmzæm nyan ne bon pyi mbyi Mvènnswæb

nun tònznâ tì ku' ßwùlu ßye mbyí lwen ke mbyi màzwùm nun. 'Beshe Mvènnswàb cí ßwùlu lè ßwum lwen ke pyi se mè Yudà pyi nun, yì kpèm nyi ye ye ße ßyè lè ñci lwen ye nun yè ßwum màzwùm lwen cí, kwan se mè Yudà ywime nun fyònni ße fya' hwæn?

Mbyi ne Mvènnswàb swàte ßwum ße ßa mè Yudà nun

¹³ Ñzǎ' le' ye mùn ywime le' jene, mùn le' kan yon lè mè Yudà, mùn su' yon leli lè ßyin, ßwum ße ßa mè Yudà. Mùn ne ci-ntwum ne Mvènnswàb fyi ke cici ßwum ße ßa mè Yudà. Ke nywi mwu she màzwùm, mùn ni lè ñlim lwen ntwi' se mùn tà son twèli lè swum ñkàmñkàm. ¹⁴ Mùn tà yili le ke nywi she màzwùm, mè nlim wali ñdu' ßwum ßyèm mè Yudà, lè ße fyonnì ße fya' Mvènnswàb nun, ßǎ nun swàti fe' ßyindo' ke ñkwìn yan nun. ¹⁵ Kwan se Mvènnswàb cìe ñzwòn, à ghòsi fyà' lè bon mè Yudà, à cìe ßwum ßye ßa mè Yudà fyonnì ñwum fò' lè nun. 'Be ßyè, kwan se Mvènnswàb yè mè Yudà yè ße, se ye ße le? Àma, a ye ße swum lwen ñzwònzwò', ntwi' se ke nyè ye nun ywime bon yè, à yè cì ßwum ße ße lè ße ti wè ßwum ywi cinni ñzison.

¹⁶ 'Beshe gwùm ñgæ' ye ta seti san yi jin Mvènnswàb nun, ñkwìn màzwùm hwæn yi tì ku' yon. Mbanmbò' màzwùm, ßeshe mè ndì ñgæ' tì tì ku' jin Mvènnswàb nun, mè ñwæm ñgæ' hwæn ni tì ku' ñyon. ¹⁷ Swum se ßen ñkwìn ßwum me Yudà nywi si mbanmbò' wè ñgæ' mbi nlen ndò' ne ße gbebbà mè ñwæm ndò'. Wù ne bà mwum Yudà, wù ne ku' wè ñwæm ñgæ' ndò' ye ße gbebbi mbo nun, ße kiin ké ßǎn màzwùm nun. Jene, wù ne ti se ße, wè tà she ñwæm ñgæ' nywæb màzwùm ta se nywi me ndì ñgæ' mbi nlen ni. ¹⁸ Li ne ci, wù ne ßèn ße ne wè ñwæm ñgæ' nywæb ni, ßa wù twe' mè ñwæm ñgæ' ne ße linnò' ni lè swum ðin. Se ywime tì ku' cì le, wù twuli mwù? Wù su' ðin le ñwæm ye wù, mè ndì ne ta wu ðí, wù ne tà ka nun ðí.

¹⁹ Ke nzǎ' le' ye mùn shè ßyin ye nun, shindo' ñdò' yè ðyi, à cibbi le: «Ti, mwù nlin ye Mvènnswàb linne ñwæm ye mbyí nun ße yen? À cìe kǎn li, ßǎ nun ke mùn ße ßǎn màzwùm nun?» ²⁰ Mè mßwè' ye ßa ku'. Mvènnswàb ghòse fyà' lè mè Yudà ntwi' se bon ße kǎn zwùm tèli lè nun. Ti lè wù, à kwumndi ku' wù ße lè ntwi' wu, wù tè' zwùm lè nun. Son, swum fò' ndò' si kwe, à si le ßa wù ðunmi nywi shelea, wù fyon ße ñyini. ²¹ Ntwi' se mbòki ne wù yen Mvènnswàb ndwæsi kan mè Yudà ße wè mè ñwæm ñgæ' ne ñgæ' twæbbe lè nun nlim, à wòli kan à ndwæsi ku' wù làn nywù ße, wu shì zwùm tèli kwan hwæn lè nun, wù ne wè ñwæm ñgæ' ye wai pèðin. ²² Ce fe' wè tà she Mvènnswàb tǎ ñlim kwènnzi lè ßwum, à kònndi ku' nyeni lè bon, à pyìsà' bon me le' nun. Nyeni nlim yon yi yi nywi ßwum ßye pyitea me le' nyon nun, son, ke nywi ywù, à tǎ ñlim kwènnzi. À wòli à kwènnzi ñlim kwan hwæn li, ßeshe wu shì mè le' nyon pyitea. A lan li, à yè ku' fyà' ghòsi lè wù li. ²³ Bon ne' mè Yudà ße nun

ghòsà fyà' mbyí lè bon bí, beshe be shi kèn mbyí lè tànni nyan, son, be ðunmi tì zwùm tèli lè nun, à wòli à fyòsi bon be cí tòn shan, ntwi' se nun cinni ñkimmò' ncì ye li. ²⁴Wú, wù ne bà mwum Yudà, wù ni wě ñwæm ñgæ' mbò' ye be linndi, be kiin bæti ñgæ' nyě myi nun. Mvènnswæb cime li, be dyě bon ne' mè Yudà be wě mè ñwæm ñgæ' mbí màzwùm, se ci tì lè, mfyòsi yan geli nun be?

Ñswæti ñgyinmbò' ye Mvènnswæb yě ñkwìn ðwum Izràêl swæti

²⁵Mè ñgyinni byêm, leñkàm ndò' se be gwùmni se she mùn yě byin shě se. Mùn yě byin son shě, byin làki bàkà' le shindò' ñlimmi ndò' ye byin cinni. À si le kwo fe' she fyà' ðwum Izràêl ndò' yi jene wě ðwum bye shimmeâ mè ywi' byan lè ñywo' nzæ' le' Mvènnswæb si, be ba ghæti li kwan hwæn. Be ye ku' tòn li, a ken bèn kwan se ðwum bye ba mè Yudà hwæn ye fyònni be fya' Mvènnswæb, be te' zwùm lè nun. ²⁶Ke nyě yi ye Mvènnswæb yě ñkwìn ðwum Izràêl hwæn swæti. A si wě tà she be kò' ke ðewă Mvènnswæb nun, she be le' le:

«Ci-nswæti ðwum yě kwan ke **Sìôn**.

Mè le' mbyibbɔa ne ke nywi mvu ðwum Yàkòb hwæn, à yě nun pæli.»
²⁷Ke ñgò' màzwùm, Mvènnswæb shè tì le:

«Ígwòn ne mùn yě jini ðwi' lè bon ke mpæli ye mùn yě bon mè le' mbyibbɔa nyan pæli, à ni.»

²⁸Mè Yudà bí dyě mè ci-byinnzi Mvènnswæb ke myì' mwu ye bon ta myì' lè Ñtwum Lwen ye nywi Yesù Kristò. Swum màzwùm ci li, bǎ byin be ba mè Yudà, byin be mè ci-se ke nyě màzwùm lè ñswæti ye nun yě byin swæti. Son, be ke mbyi yæn yènni nun, mè Yudà be ðwum bye nun tǎ yili lwen, ke ntwi' ñkàli ye nun cìkà' lè mè mbibeá byan. ²⁹Ntwi' se Mvènnswæb tà ka ñwum kwebsi kwan se nun tǎ be, à yènnâ mwum ndò', shindò' kwan se nun feâ mbòki tòn nlwen ndò' lè mwum ndò'. ³⁰Ñdu' yin be mbyí ðwum bye fyinnze ñwum Mvènnswæb. Jene ku', ke mfyinnzi ye mè Yudà fyinnzi nun ñwum, byin be Mvènnswæb kwènnzâ ñlim lè byin. ³¹Mbanmbò' màzwùm ne mè Yudà fyinnzi ti ku' ñwum Mvènnswæb jene, bǎ kwènnzi nlim se nun cie lè byin, ke ñkè ye nun kè byin ke bân shan nun, nun konndi tì ku' kwènnzi nlim fò' màzwùm cí be lè bon. ³²À si li ntwi' se Mvènnswæb ðonnzi mwum hwæn mbyi kim-mwù lwon, bǎ nun lisà' kwènnzi nlim shon lè bon hwæn.

Bwi' twulèni Mvènnswæb, nun ne ndwun à làn ywum hwæn

³³Kwènnzi nlim se Mvènnswæb tǎ kwènnzi lè ðwum si twun ñzwònzwò'. Ñlimmi yon lan mè ñlimmi mèan hwæn, swum se nun ðwuli kwo fò' se ban. Mwum ndò' wòli kan à limmi mè mbàkà' ne Mvènnswæb cinni, shìkì à limmi ku' ywum ye nun tǎ yili le nun ci. ³⁴À si ke ñwum fò' nun wě tà she be kò' ke ðewă Mvènnswæb nun, she be le' le:

«Wen ne limmi mè mbàkà' Mvènnswàèb?

Yà mwum ne woli à lèb nun ndeb?

³⁵ Wen ne setâ fyà' nàèndi, à fe Mvènnswàèb swum ndò',

bã nun le' le nun ne kèâ Mvènnswàèb ke?»

³⁶ Ywum ton yi hwæn, mwum ne ciâ shindò' nlim, kwo fò', à bãn, ntwi' se Mvènnswàèb ne ywum hwæn ta wai fyà', nun ne ta yon giti, ye konndi bε ntwi' yon. Ntwu bε lè Mvènnswàèb yì d̀wùm d̀wùm mèan hwæn. **Àmèn.**

M̀bòkì ndwon ñkàèñkàè ne M̀vènnswàèb tã yili

12 ¹ Mè ñgyinni byèm, ke M̀vènnswàèb liseâ kwènnzì nlim shon ke nywi ye' li, swum se mun yili lè byin ci, à si le byin fe byin ne' gwùm hwæn wè swum sàtikàè' ke swi' M̀vènnswàèb, kwo fe' she byin ke lè me' se, byin bε sàtikàè' shon se ta nun ñlim lwukea. Son se d̀yi m̀bòkì ndwon ñkàèñkàè ne M̀vènnswàèb tã yili. ² Ba byin wosì byin ne' lè mè k̀kàè ne fe ñgyò' wan, son, donnzèni M̀vènnswàèb lè nun kwebsi pa' tòn shin, ñkwebsi ye mè nlim lè mè mbàkà' nyin nun hwæn. Kwan si se byin ye swum se nun tã yili ywòti. Se lisa' le byin ye ywum ye d̀yi lwukea limmi, byin limmi tì ye ta nun ñlim kwènni lè ye d̀yi seansean ke mbyi nun.

³ Lè ñkimmò' ye M̀vènnswàèb fe mun ke kwènnzì nlim shon nun, mùn shè lè byin hwæn le ba byin twe' byin ne' ke pa' tòn she lan shin nun. Swum se ta yili le byin cinni à si mbàkà' ye woli lè byin ne'. Wen ne hwæn su' nun ne' wòsi lè m̀bòkì ntè' zwum ye M̀vènnswàèb fe nun. ⁴ Ke nywi mwum, bwi' yen le kwæ' nywi si kyillea yì kpìnnzò' kyikyì. Li, mè mwù she bã yì kpìnnzò' màzwùm m̀banm̀ban. ⁵ À si ku' lè bwi' bε bwum m̀banm̀bo' li, yili bwi' man fe' le, bwi' bi kwæ' nywi fò' ke mbæti ye bwi' ti bæti lè Yesù Kristò. 'Bwi' bi ku' wònndea m̀banm̀bo' wè nywi mwum m̀bo'. ⁶ Wen ne hwæn cinni ñkimmò' ncì ywum yon kyikyì, m̀bòkì ne M̀vènnswàèb yili le à cinni. Li, wen ne hwæn kennzì ñkimmò' màzwùm. Ke nyinnim she' nun, beshe mwum ndò' cinni ñkimmò' nleli ke ñwum M̀vènnswàèb nun, à lwinnzi she shon, à wòsi ku' lè m̀bòkì ntè' zwum yon. ⁷ Kè ndò' cinni ñkimmò' ye m̀kpaka' b̀wulu, à kpaka' bon. Nyè cinni ñkimmò' nlisà' ywum lè b̀wùlu, à lisà' ku'. ⁸ Mwum ne cinni làn nyon ñkimmò' ye ntèti b̀wulu zwùm, à tètì bon. Nyè cinni làn nyon ñkimmò' ñkyillà' lwen nyon lè b̀wùlu, à lwinnzi she shon lè ñlim fò'. Mwum ne cinni ñkwìn b̀wum ye nun tã kènnzì, à konni lè yon lwen. Nyè, làn nyon, ci-kwènnzì nlim lè b̀wùlu, bε ñlim zwum pwebbi ke she shon nun.

⁹ Yilèni b̀wùlu lè nyili ye ta wai ke nlim nun. 'Byin kesi nywi lè mè le' m̀byibbòa, byin ke mwù lè nyè ñlwukea. ¹⁰ Byin yili b̀wùlu b̀wum M̀vènnswàèb ke nyinnim shin nun, wè tà she se yili le mè ñgyinni yili bon ne'. Lè ñlim pwebbi, byin su' b̀wùlu tweli lè b̀wum ñkàèñkàè. ¹¹ Nywi yin bε nlim wali, ba byin bε mè ci-bwæ'. 'Byin ci she Nyeli nyè' Yesù

Kristò lè ìkimmò' nywi. ¹²Dàlèni ke nywi swum se byin ta ìnim òyili ìnim si, byin fyimni ke me vènè' nun, byin ke mwù lè ìkeli Mvènnswàb. ¹³Byin òwi òwùlu òwum Mvènnswàb fyà' nywi kwan se swum ndò' ta bon shi. Mè kyìn be tà ku' kìn ke cì shin, byin yè bon lwen.

¹⁴Cibbèni Mvènnswàb le à fe floa lè òwum bye ta byin vènè' yennzi, ba à ke bon. ¹⁵Byin dali lè mè ci-nlwuka' ìnim mban, byin kwe ku' lè mè ci-nswì me òu' mban. ¹⁶Byin ton òwum fò' lè òwùlu ke nyinnim shin nun. 'Ba byin be mè ci-nshela' nywi, shiki byin njili ku' she ndò'. 'Ba byin twe' byin ne' lè mè ci-nlìmmi.

¹⁷Ba byin fyòsi fyà' ncí byebbi be lè byebbi. Kæbbèni mbyi ne mwum hwæn yè ncí lwen yin lìmni nun. ¹⁸Mbyi be kwe, byin ci ywum hwæn ke fya' yin nun ke mbòki ne byin woli byin ton mè ywi' ò' lè òwùlu. ¹⁹Byin be mè òwè byèm, ba byin ne' òyi, byin fyòsi byebbi ne òwùlu ta byin cí, son, òonnzèni lè Mvènnswàb nun ne' nyeni lè bon, ntwi' se a si òwè shon nun kò le: «Nyeli nye' Mvènnswàb le' le: “Mùn ne ywime òji wìnni, mùn fyòsi mwum hwæn fyà' yon be.” » ²⁰Bwi' konndi yen cìci ndò' ke òwè shon nun le be kò' le: «Beshe òjè tà ci-byìnnzi nywù kwènni, wù fe nun swum ji. Kè ìnim ye ta nun fyo, wù fe nun swum nwi. Ntwi' kwan se wù tà ci li, hwæ' ne wu tà nun ké mwu.» ²¹Ba wù òonnzi lè byebbi lan wù mwu. Se fyòni yili le wù ne lan byebbi ke ncí lwen nun.

Ñywòli ye se cibbi le be ywòli mè ci-me ògyò'

13 ¹Mwum hwæn ywòli mè ci-me ògyò' be ywò' mè ògyò' byan. Ntwi' se ywò' ndò' ban, se shi be she wai fya' Mvènnswàb. Bwum be me mwù òwùlu hwæn, Mvènnswàb ne she le byi bi ton. ²Li ne mun shè byin le wù ne tà mwù kimmì lè ci-zwi' nyin ndò', mbanmbò' ku', wù kimmâ mwù lè òci swum se Mvènnswàb tà yili. Bwum be ta mwù kimmì li, be ye be pyí ke swi' Mvènnswàb ke kyità' shon nun. ³Mwum ne tà lwen cí wòli kan à kwènnzi yi ke swi' me ci-me ògyò'. Mè ci-òkwènnzi yi swi' shan bi mè ci-nci me le' mbyibbò. Beshe wu yili le ba mè ci-me ògyò' kwen wù yi, wù kè mwù lè ncí lwen. Li, be ye wù ògwòn yili. ⁴Se ba òin, ntwi' she se bon ta cì si, à si she Mvènnswàb, bǎ be kennzò' wù fya' ncí lwen nun. Son, beshe wu ni ci-me le' mbyibbò, ba wù yìkì bon ntwi' òkimmò' ye Mvènnswàb fe bon fya' yi, à fe kan yon òin. Bon be ta she Mvènnswàb cí, be lisà' nyeni ìnim yon ke nyennzi vènè' ye bon ta mè ci-ncí byebbi yennzi nun. ⁵Li ne ci, se cibbi le byin ywòli mè ci-zwi' byin. Se su' kan lè be làkì byin vènè' yennzi, son, byin lìmni tì ku' zwumzwum le ke ncí ye li yi nun, byin ta mbyi òlwen òwonnzi.

⁶Ywum ton yi, yon ye ku' mwù swum se ta cì byin òeb lõn gàrimà. Ntwi' se òwum bye ta byin lõn gàrimà cibbi bi, bon be Mvènnswàb ké, bǎ be lwinnzi mwù she màzwum. ⁷Dèbbèni òwum bi hwæn swum se bon ta byin òwon lè son. Byin òeb lõn gàrimà hwæn lè òwum bye ta byin nun

cibbi. Byin mwumntzi mwum ne se cibbi le byin mwumntzi, byin twuli ti nun.

Nyili lwikwæn wě wũ ne' ye ðyi lwuà nyè ñdwun

⁸Ba byin cinni ke ndo' mbyí lè ðwùlu, se shi ðe ke nyili she se cibbi le byin yili ðwùlu ke nyinnim shin nun. Ntwi' se mwum ne tá ðsi ðwùlu yili lwen lwinnzá mè lwuà bye mbyí hwæn lè ñdù' nun. ⁹Mè lwuà Mvènnswæb ndo' le' le: «Ba wù ywi ñlà', ba wù wu mwum, ba wù yib nywi', ba wù tæm ywum ðwulu.» Mè lwuà bi bon lè bye mbyí nun hwæn ken swòli ke nywi lwuà mbò' nyè le' le: «Yili lwikwæn wě tà she wù yili wũ ne'.» ¹⁰Mwum ne cinni nyili lwikwæn zwum wòli kan à cì lwikwæn ndo' ðyebbi. Ke nyili ye wù tá lwikwæn yili nun, wù lwinnzá mè lwuà bye mbyí hwæn lè ñdù' nun.

Kpòn læbbâ ñzwò', shikpon wannime

¹¹Mbòki ne byin limmâ kwan se ðwi' ti jene nlim, kimnzèni nywi. Kwan nyimní ðye se ti. Ntwi' kwan nswæti se Mvènnswæb yè ðwi' ñswæti ye ñgyinmbò' swæti ti ðwi' ke kwukwæ' ñzwanzwò'. Se ba tí læbbi lè ðwi' wě kwan se ðwi' sete ñlim ké lè Yesù Kristò ðin. ¹²Kpòn læbbâ ñzwò', shikpon ti kwukwæ'. Bwi' kyileàni le mbòki tòn she njimmi, ðwi' sheli ñwum wì ye ðwi' woli ðwi' ðwi wì lè yon nywò' mwum. ¹³Bwi' kennèni kwù kèn she ðwum bye ta kèn ñwanñwan nun. Ba ðwi' ci ywum ye wé: ñywika' ñkan, ñlon hwæn, ñklwìkà' me le', lè ñtimma' ywum ðwulu. ¹⁴Nyeli nye' Yesù ðe wé ñwum wì yin. Ba byin yili ti ñcìkà' me le' mbyibboà ne pa' tòn she mwum wan swù yili, ywum ye ta su' mè nlim nyon lwusi.

Ba wù twòsi lwikwæn mwum Mvènnswæb ke me le' nyon nun

14 ¹Ba byin twòsi mè mbàkà' mwum ne kwũm ðèn kife' zwum yili ke mbyi Mvènnswæb nun. Yèèni nun ñkwìn yin nun lwen. ²Mùn wòli mùn twe' fe' mbòki ke nywi ywum ji. Mwum ndo' wòli à shè le swum se ton ðin, nun ni shi ji, se ðan. Son, ñdo' nyè bà ku' ñkimmi ke mbyi Mvènnswæb nun tá làn nyon su' lè ñji mvub nwò'. ³Li ne mùn shè byin le mwum ne tá làn nyon ywum hwæn ji, ba à mbyula' nyè tá yindo' shí nun. Nyè tà ku' yindo' shí, ba à shè le se ci le, lwikwæn ni tá ywum ji lè ñlim? Ntwi' se Mvènnswæb yèà nun li. ⁴Ti ku' wù ne tá ci-she mwum ndo' twòsi, wù ni ku' làn nywù wen? Nun ne ci fe' lwen kè byebbi, nyeli nyon ne woli à limmì le' shon. À yè ðyi kimmi, ntwi' se Nyeli nye' Yesù Kristò cinni ñkimmò' ndyili yon zu'.

⁵Mwum ndo' wòli à tá shè le mè ñgyin ndo' cinni ñtwu ðe lan bye fo' ke swi' Mvènnswæb, ñdo' le' ku' làn nyon le ñgyin ne làn lwikwæn ni ðän, ðyi bi mban. Wen ne hwæn ke ke mwu yon nun lè leñkàm le swum

se nun tă bākà' si ku' li. ⁶Mwum ne tă shè le ñgyìn ndo' cinni ñtwu à làn lwikwæn, tă ñgyìn màzwùm ké lè nun twuli Nyeli nye' Yesù Kristò nun. Mbanmbò' ku' lè mwum ne tà ka swum ji ndo' shĩ, à tă ji hwæn li lè nun twuli Nyeli nye' Yesù Kristò nlim, ntwi' kwan se nun tă ywĩ ji, à tă Mvènnswæb osòkò' yili lè ji màzwùm. Mwum ne tà ku' yindò' shĩ tă shì li lè nun twuli tì ku' Nyeli nye' Yesù Kristò, à yili tì ku' Mvènnswæb osòkò' lè ji ne nun tă ji ni. ⁷Hwæn li, mwum ndo' bǎ ñgyđ' wan lè mwù yon ne', shikì mwum ndo' ywi ku' lè mwù yon. ⁸À si li ntwi' tòn wan she' si she Yesù Kristò. Bwi' bē ywi fe' nun, bwi' ywi ku' lè ntwi' yon. Bwi' bē fe' lè mē', kwo bwi' ywi fe' nun, bwi' bi fya' Nyeli nye' Yesù Kristò. ⁹À ywie, à kònddì ywi yìmni, bǎ nun bē Nyeli b̄wum b̄ye ke lè mē', kònddì lè b̄ye ywiâ nun. ¹⁰Ke à si li, wũ, wù tă lwikwæn twòsi ntwi' yen? Wù ne tă lwikwæn ñjili ni, kwēm nywù ni ku' le yen? Kè shindò', wù b̄wuli nun le bwi' hwæn, bwi' ye làn ke swi' kyitǎ' Mvènnswæb? ¹¹À si wě tà she bē kò' ke dēwǎ Mvènnswæb nun, she bē le' le Nyeli nye' Mvènnswæb shè le:

«Bwum hwæn ye kìn swummi ke swi' shēm, bē fe mùn ñtwu.

Se ye ku' bē li leṅkǎm.»

¹²Kwan si se mwum hwæn ywìme shè lè ñwum yon ne' ke swi' Mvènnswæb wě she se nun cìe.

Ba byin bē swum nswili mbà'

¹³Ke à si li, bwi' donnzēni le ñtwòsi b̄wulukwæn ke me le' nyan nun. Ti lè byin, swum se byin ye fyōn kè ke mē mwù nyin nun si le ba byin bē swum nswili mbà' se ye b̄wùlu mbà' swili, bē pyi byebbi nun. ¹⁴Ke mbæti ye mùn ti mbæti lè Yesù Kristò, mùn limmi lè leṅkǎm le swum ji ndo' ba swum shilè, son, bēshe wu tă kè ke nlim ywù nun le shindò' si swum shilè, lè se ye ku' bē swum shilè leṅkǎm. ¹⁵Bēshe wu cì ñlim byitì lwikwæn zwum lè ntwi' ji ne wù tă ji, wũ tà ka tì cì wě mwum ne tă lwikwæn yili. Ke seansean ji ne wù tă ji nun, ba wù cì lwikwæn ne Yesù Kristò ywi ntwi' yon b̄wu mbyi ntwi' màzwùm. ¹⁶Kwo fe' she swum ndo' ta wu ñlim lwukea, ñdikà' wù donnzi son, bēshe se ye bē cē b̄wùlu swum se bē ye ñzǎ' le' byibb̄oa leli nywi. ¹⁷Ntwi' ñdun ye bē ta d̄un ke ywò' Mvènnswæb nji, a ba lè ntwi' pa' ywum ji ye bwi' ta ji, shikì ye bē ku' ntwi' pa' ywum nwi ye bwi' ta nwi. Ñdun ye ywò' shon nji fyon bē ke nywi pa' tòn she zu', ke nywi f̄l̄a lè ke nywi ndàli, yon ye mē mwù ywum ne Mpùn Nsanmi tă fe. ¹⁸Mwum ne tă she Yesù Kristò cǐ mbyi ne mun shè byin ne nun, à tă Mvènnswæb ñlim lwukea, à bē tì mwum ne b̄wùlu b̄wum ta ñgwòn yili.

¹⁹Ke à si li, bwi' kǎbbènì le mbyi nyē yē b̄wum kpea le bē ton lè b̄wùlu mē ywi' d̄ò', à bē tì ku' nyē bwi' woli bwi' kimnzēni b̄wùlu mē nlim ke mbyi Mvènnswæb nun. ²⁰Ba wù gwànnzì fyǎ' she Mvènnswæb lè ntwi' seansean ywum ji. À si leṅkǎm le swum ji ndo' ba le à si swum shilè,

son, beshe ñji ye wù tã swum ndɔ' ji woli se ci lwikwæñ à pyì mbyi Mvènnswæb nun, se ba lwen le wù ji tì son be. ²¹ Mb̀̀k̀̀i tòn nlwen ni le ba wù cì swum se woli se pyisì lwikwæñ mbyi Mvènnswæb nun. Kè nwò' ndɔ' ye wu tã ji, kè ñkan ye wu tã nwi, kwo yã pa' swum, ñdikà' wù ònzi son. ²² Swum se wu tã b̀̀k̀̀à' ke nywi ywum màzwùm ke nlim ywù nun, kè son zwum, se su' byin lè Mvènnswæb, byin bì. Mwum ne be ta lon le ci-tòn lwen ni mwum ne tã ka t̀̀k̀̀à' kwan se nun tã be, lè à yè swum ndɔ' cì. ²³ Son, mwum ne cinni mè mwù le' mb̀̀akea ne tã nun ñji swum ndɔ' k̀̀enni ni ci-ncì byebbi ke swi' Mvènnswæb beshe nun ji ji màzwùm. À si li ntwi' se à cì kan wè swum se ñlim yon she nun. Bwi' limm̀̀ǹ̀i le swum se wù cinni ñkwùm ñgyi nlim, wu cì son, lè wù ciã byebbi.

Ba bwi' suku' mbyi nlwusi nlim ye' kæbbi

15 ¹ Bwi' be ti wè bwum bye kwùm yilã zwum ke mbyi Mvènnswæb nun, se cibbi le bwi' kpa' bye ke bwæli ke mbyi màzwùm nun, se lan ñcì ywum ye ta su' bwi' ne' ñlim lwukea ke tòn she' nun. ² Se yili le wen ne hwæn ke ñkwìn ye' nun kæb swum se ta lwikwæñ ñlim lwukea, bã bwi' kpa' nun lè kèn she mbyì ke mbyi Mvènnswæb nun. ³ Bwi' yen le ke tòn shon nun, Yesù Kristò be kãn mbyi nlwuka' nlim nun ne' kæbbi. Son, à lwinnze ñzã' le' ye be kɔ' ke nywi yon ke dèwã Mvènnswæb nun, ye be le' le: «Mè nsèm ne bwum be wù sèm̃mi hwæn kiãn mùn kpeli mwu.» ⁴ Bwi' ken yen le ywum ye be k̀̀k̀̀à' ke dèwã Mvènnswæb nun, be kœ yon ke ntwi' ye', bã mè mwù nye' lwinni, kwan se bwi' ye yon yenni. Be kœ yon le ye teti bwi' zwùm, ye fe tì bwi' m̀̀b̀̀æn nlim. Li, lè bwi' d̀̀yili ñlim nywi Mvènnswæb. ⁵ Mvènnswæb ne ñt̀̀t̀̀i zwum ta wai fya' yon, lè m̀̀b̀̀æn nlim nun hwæn, à cì byin be bwum be woli be ton ñwum fɔ' lè bwùlu wè tã she Yesù Kristò be cì. ⁶ Li, bã byin hwæn, ke ñkwu fɔ' nun, byin twuli Mvènnswæb, Ce Nyeli nye' Yesù Kristò.

⁷ Yèèni le bwùlu ke nyinnim shin nun, wè tã she Yesù Kristò yèà byin. Cièni bã bwum twuli Mvènnswæb. ⁸ Mùn shè byin lè leñkàm le Yesù Kristò fyonne cikpu' mè Yudà, bã nun lisà' bon le Mvènnswæb ni ñlwinni ke nzã' le' yon nun. À kièn bã ywum ye Mvènnswæb cie ñkàli lè mè mbibea bye' lwinni. ⁹ À kièn tì ku' bã bwum bye ba mè Yudà twuli Mvènnswæb ke nywi kwènnzì nlim se nun tã kwènnzì. A si wè tã she be kɔ' ke dèwã Mvènnswæb nun, she be le' le:

«Son se ye cì, mùn twuli wù ke nyinnim bwum bye ba mè Yudà, mùn shib ñtwu ke jin swù nun.»

¹⁰ Be kɔ' tì ke cìcì ndɔ' ke dèwã Mvènnswæb nun le:

«Byin, bwum bye ba mè Yudà, dàlèni lè ñkwìn bwum Mvènnswæb m̀̀ban.»

¹¹ A konndi tì be kœ cìcì ndɔ' le:

«Byin be ba mè Yudà, sàkèani Nyeli nye' Mvènnswæb, byin hwæn,

ba mwum ndɔ' tòn òn à shì nun sàkea.»

¹²Èzàì, ci-nleli ke ñwum Mvènnswàèb nun lekà' tì ku' le:

«Mwum ndɔ' yě kwan ke mvu ßwum Jèsè nun,
nun sa' sa' ke nywi ßwum bye ba mè Yudà.

ßwum màzwùm ye zwùm tèli lè nun.»

¹³Mvènnswàèb ne tã cì ßwum ðyili ñlim nywi yon, ci byin cinni ñdàli yon ne' lè flɔa ñkàmñkàm, ke ntè' zwum ye byin ta tè' lè nun. Li, byin ye fòsi ñðyili ñlim cinni ke nywi yon ke ñkimmɔ' ye M̀p̀ùn Nsanmi tã fe nun.

P̀l cinni ñkimmɔ' nleli wě tà she nun leli ke ðewà se nun

¹⁴Mè ñgyinni byêm, m̀n limmi seansean le ñcì lwen wòli kan ye shi tì byin, shiki ñlimmì ñkàmñkàm ndɔ' shi tì ku' byin. M̀n limmi tì le byin woli kim byin leß ßwùlu ndèb. ¹⁵⁻¹⁶Kwo fe' li, ke ðewà se m̀n tà byin kò se nun, m̀n fòsi byin mè le' ndɔ' sannzi ñlim seansean, byin læki ñlim fyeli lè yon. Ñcì lwen ye M̀vènnswàèb cì mun, à shè le m̀n be cikpu' Nyeli nye' Yesù Kristò ke ke ßwum bye ba mè Yudà, yon ye cì m̀n leli ke ðewà ton se nun li. She se m̀n tã cì ke ke ßwum màzwùm, à si ñshè Ntwum Lwen ye M̀vènnswàèb fyi mun fyà'. M̀n tã she màzwùm cì lè ñlim fɔ', bã ßwum màzwùm ke ñlim lè M̀vènnswàèb, be be wě swum sàtikà' se ta ñlim M̀vènnswàèb lwukea, she M̀p̀ùn Nsanmi kèà lè she M̀vènnswàèb. ¹⁷Ke mbæti ye m̀n ti mbæti lè Yesù Kristò, m̀n wòli m̀n tòn, mwù be m̀n ñlim shèli lè she se m̀n tã cì ke jin M̀vènnswàèb nun. ¹⁸M̀n ne weli fe' ñwum lè m̀n leli, swum leli shêm ndɔ' ba mbyí, se shi be ke nywi swum se Yesù Kristò làn m̀n nywi, à cì bã nun ci ßwum be ba mè Yudà mwumzi M̀vènnswàèb. Swum se nun cì, à cì son ke nyè nzæ' le' ye m̀n tã le' nun, lè ke nyè ywum ye m̀n tã cì nun. ¹⁹À cì yon li ke nywi yi hilea, ñkimmɔ' M̀p̀ùn Nsanmi konndì tì ku' ðun ke ñlim. Li ne m̀n læmzi Ntwum Lwen ye nywi Yesù Kristò cici hwæn, ñdikà' ke Yèrusalèm, a ken bèn nõnnõn ñgyɔ' ñlirí nun. ²⁰Son, m̀n yili le m̀n su' Ntwum Lwen màzwùm shèkea ke cici se be ywɔ' kife' jin Yesù Kristò mbyí nun. Li, m̀n læki kèn nye gwe ke me kwù nye bye ßwùlukwæn fɔà nùn. ²¹À si ti ku' li, bã m̀n ci wě tà she be kɔ' ke ðewà M̀vènnswàèb nun, she be le' le:

«ßwum bye be shee kã bon ñzæ' le' ndɔ' nywi yon kà yenkà' nun.
Bye be lè be ywɔ' kife' ñgwu yon, be ye yon ywo.»

P̀l tã le' ke nywi kèn shon se nun kènme ke Rôm

²²Son se be cì m̀n be kèn se m̀n kìnme byin bætì kwinnzea. ²³A ti ðyè ðwùm mèan, m̀n be yili le m̀n kiin byin bætì, son, she fe kan mun pon. Jene, m̀n mlâà she shêm fe yi kpinnzò' ñgyɔ' ye nun. ²⁴M̀n baka' lwen le m̀n yě byin kìn yenni kwan se m̀n yě kèn Èspanyè. M̀n yě bèn, m̀n lannzì kwan ndɔ' lè byin, m̀n ywime ndwæ' yin, m̀n kà kènnò'

mbyî. Kwan se mûn yě ywî wa', byin kpa' mûn ke kën màzwùm nun. ²⁵Son jene, mûn setime fe' kën Yèrusàlèm, bã mûn kpa' ñkwìn ðwum Mvènnswàb ye kwe. ²⁶Mûn le' li, ntwi' se ñkwìn ðwum Mvènnswàb ye Màsèdwân lè ye Grê' ðyia' le bon ye lòn ðwitea lè bon fe lè mè cinzæmnzæm bye ñkwìn ðwum Mvènnswàb ye Yèrusàlèm. ²⁷Mwum ndo' ne ðunnzi kan bon le' màzwùm, son lè lènkàm, se be ku' swum se yile le be ci. Ke bye Yèrusàlèm kpeâ ku' bon lè ñcinni mbyi nswæti ne Mvènnswàb tã ðwum swæti nun wě tã she bon ne' ti mbyî, se yili ku' le be kpa' ku' bon lè ywum ye ta ku' bon shi ke tòn shan nun. ²⁸Kwan se mûn yě be, lè mûn kyilâ bye Yèrusàlèm lòn ðwitea yi fya', lè mûn kà le' le' kën Èspanyè se mûn yě fyii cì shin. ²⁹Mûn limmâ le ke mbèn ye mûn yě ðèn cì shin, Yesù Kristò yě ðwi' fõsi ñgànni, ðwi' hwæn.

³⁰Mè ñgyinni byêm, ke ntwi' Nyeli nye' Yesù Kristò, lè ntwi' se Mpùn Nsanmi tã cì ðwi' yili ðwùlukwæn, mûn cibbi byin le kpeàni mûn ke ñkeli ye byin ta Mvènnswàb keli ke jin shêm nun. Byin kpæm me' lè ñkeli yi. ³¹Byin keli ke jin ðwum Jüdê nun, bye tã ka ñlim ké lè Mvènnswàb, lè ba be yennzi mûn vènè'. Byin keli tì lè she se mûn kènme cì ke Yèrusàlèm, le se lwuka' ñkwìn ðwum Mvènnswàb ye kwe ñlim. ³²Li ne ye cí, a Mvènnswàb yili, mûn yě ðèn cì shin lè ñdàli. Mun ðènme kwe, mûn twe' mè yinnì ke nyinnim shin nun. ³³Mvènnswàb ne tã floa fe ton lè byin, byin hwæn. **Àmèn.**

Mè hwæsi Pôl

16 ¹Mûn yili le byin limmi Febè, à ni ñlib ne tèt' zwùm lè Mvènnswàb wě ðwi'. À tã she Mvènnswàb cí ke ñkwìn ðwum Mvènnswàb ke Sànkîlê. ²Kwan se nun yě ðèn cì shin, byin ye nun lwen ke jin Nyeli nye' nun, wě ñbòki ne se cibbi le ðwum Mvènnswàb cì lè ðwùlukwæn. A swum ndo' shi' nun, byin fe nun son, ntwi' se à kpea ðwum mèan bye mbyî ñzwo', lè mûn nun hwæn.

³Hwæsèni mûn Prisi' bon lè ywon Àkyilâ. 'Bwi' lè bon, ðwi' ta she Yesù Kristò cí ñban. ⁴Kwan se be lè mûn tã vènè' yenni fya' ðwum, bon be kiin mûn nywæsi, shikì be nyæm ñzison shan ne'. Mûn webbâ bon ñgweb ñzwonzwò' lè kikæn màzwùm. Mûn ne su' kan lè ñweb ñgweb màzwùm, mè ñkwìn ðwum Mvènnswàb bye ba mè Yudà ta tì ku' cì li ntwi' yan. ⁵Mûn hwæsi tì ku' ñkwìn ðwum bye ta swòli cì shan lè be keli Mvènnswàb. Mûn kònddi tì ñwè nyèm Èpàyinè' hwæsi. Nun ne mwum ne ke ñgyo' Àzi nyě sete zwùm tèli lè Yesù Kristò. ⁶Hwæsèni tì ku' mûn Màrî, à cìe she ñzwo' ntwi' mè mwù nyin. ⁷Byin hwæsi tì ku' mûn Àndrònìkù bon lè Jùnyasi, à bi ðwùlu byêm mè Yudà. 'Bwi' be nye nje ðwi' lè bon ñban. 'Bwum bi màzwùm, ke nyinnim me ci-ntwum Yesù Kristò, ðwum hwæn limmi bon seansean, be yili bon lwen. 'Bon be sete ñlim ké lè Yesù Kristò, lè mûn kà ké ku'.

⁸Mũn fyeli kan ñlim lè Àmpliyatù, le' Nyeli nye' se ßwuki ßwi' ñwè lè nun. ⁹She Yesù Kristò se konndi tì ßwi' ßwùki lè Ùrbân. Mùn hwæsi nun lwen. Mùn hwæsi tì ñwè nyèm Stàkisi. ¹⁰Ti lè Àpêl nyè ßwum ta ñgwdòn yili lè ñtè' zwum ye nun tè' lè Yesù Kristò, mùn fyi nun mè hwæsi byêm. Mùn kònndi tì ðwon Àristòbùl hwæsi. ¹¹Hwæsèni mùn Èròdyôn. Lwikwæn mwum Yudà ne. Mùn hwæsi tì ßwum Mvènnswæb bye ke ðwon Nàrsisi hwæn. ¹²Hwæsèni tì ku' mùn Trifên bon lè Trifosi, ße ta she Nyeli nye' cí. Mùn hwæsi tì Pèrsi' ne ñwè nyèm. Mlib màzwùm kpæmmâ me' ñzwò' ke ncí she Nyeli nye' nun. ¹³Ti lè Rùfusi, nyè ñlim ta ðyi kwan hwæn lè ñðwonzi mbyi Mvènnswæb, lè mon nyon ne ti ku' wè mon nyèm, mùn hwæsi bon lwen. ¹⁴Mùn hwæsi tì ku' Àsinklí bon lè Flègôn, kònndi tì Èmâ, Pàtròbasi, Èmasi, bon lè ßwùlu ßwum Mvènnswæb bye ton lè bon mbyí hwæn. ¹⁵Kònndèni tì mùn Filòlò' hwæsi bon lè Jùlí lè Nèrè, bon lè ñgyinni nyon nyè mlib, kònndi lè Òлимпà lè ßwùlu ßwum Mvènnswæb bye ta tòn lè bon mbyí hwæn. ¹⁶Hwæsèni tì ku' byin ne' ke nyinnim shin nun wè tà she se cibbi le mè ñgyinni hwæsi bon ne'. Mè ñkwìn ßwum bye mbyí hwæn bye ta zwùm tèli lè Yesù Kristò, ße hwæsi tì byin.

¹⁷Mè ñgyinni byêm, mùn ðáa byin le: cièni kon lè ßwum bye ta mbyi kæbbi le bon kyasi ßwùlu, ße ci le ße won ke ntè' zwum yan nun. ße ta ñwum kimmi lè ywum ye byin setâ yusa' mbyí ke le' Mvènnswæb nun. Kesèni nywi lè bon. ¹⁸Pa' ßwum màzwùm tà ka she Nyeli nye' Yesù Kristò cí, ñlim yan ta su' ðyi lè ywum ye lwuka' bon ne' ñlim. ße ta ßwum mbèti le ße ñwum lwu. Li, ße ta ßwum bye limmi kan ßyebbi pòkea. ¹⁹Ti lè byin, mwum ndò' ßwuli kan le byin ta Nyeli nye' mwumzi. Le' màzwùm ta mun ñlim lwukea ñzwònzwò', son, mùn yili ti ku' le byin cinni kon ñlìmmi swum se ðyi lwen ke swi' Mvènnswæb, byin kesi nywi lè swum se wolá se kennzi byin ke ßyebbi nun. ²⁰Mvènnswæb tá ßwum floa fe. Kwan lwæbme kwæ', à yè ñkimmò' Satæn semnzi, Satæn yè tì ße ke me kwù byin nji. Nyeli nye' Yesù Kristò ñgænni byin.

²¹Timòtè, ci-ñwenni she nyèm, hwæsi byin. ßwùlu byêm mè Yudà, Lùsiyusi lè Jasòn, bon lè Sòsipatè hwæsi tì ku' byin.

²²Mùn Tèshiyusi, Pól ne ða' mùn lè mùn kò' nun ðèwà se, mùn ni tì ku' mwum Mvènnswæb, mùn hwæsi tì ku' byin.

²³Gâyusi fyi tì ku' byin mè hwæsi byon. Mùn Pól, mùn tá tòn cí shon. ßwum Mvènnswæb hwæn ta swòli fe nye nyon. Èlàsità, mwum ne tá konni lè lòn ye ßwum hwæn ta ðwità' ke ñlim nsòn, hwæsi tì ku' byin bon lè ñgyinni nye' Kwàtusi. [²⁴Nyeli nye' Yesù Kristò ñgænni byin, byin hwæn.]

²⁵ßwi' twulèni Mvènnswæb. Nun ne cinni ñkimmò' ndyili yin ke mbyi nyon nun. A si wè tà she mùn tà byin shé kwan mèan hwæn ke nshé Ntwum Lwen ye mùn tà byin shé ke jin Yesù Kristò nun. Mvènnswæb

lisà' tì ku' ɓwi' swum màzwùm ke mbàkà' yon ye nun kwàsi ɓwi' nun. M̀bàkǎ' màzwùm be gwùmni òdikà' ηwê, ²⁶son jene, mè ci-nleli ke ηwum M̀vènnswàb nun kwasâ yon lè ɓwum hwæn ke ywum ye be kœe nun. M̀vènnswàb ne yili le se be li, ɓǎ pa' ɓwum hwæn pæ' ywo, be te' zwùm lè nun, be mwumnzi tì nun. ²⁷ɓwi' toènni kwan hwæn lè ɓwi' M̀vènnswàb twuli. Kon shon lan yì pa' kon ye mbyî hwæn. ɓwi' twuli nun ntwi' màn ywum ne Yesù Kristò cie. **Àmèn.**